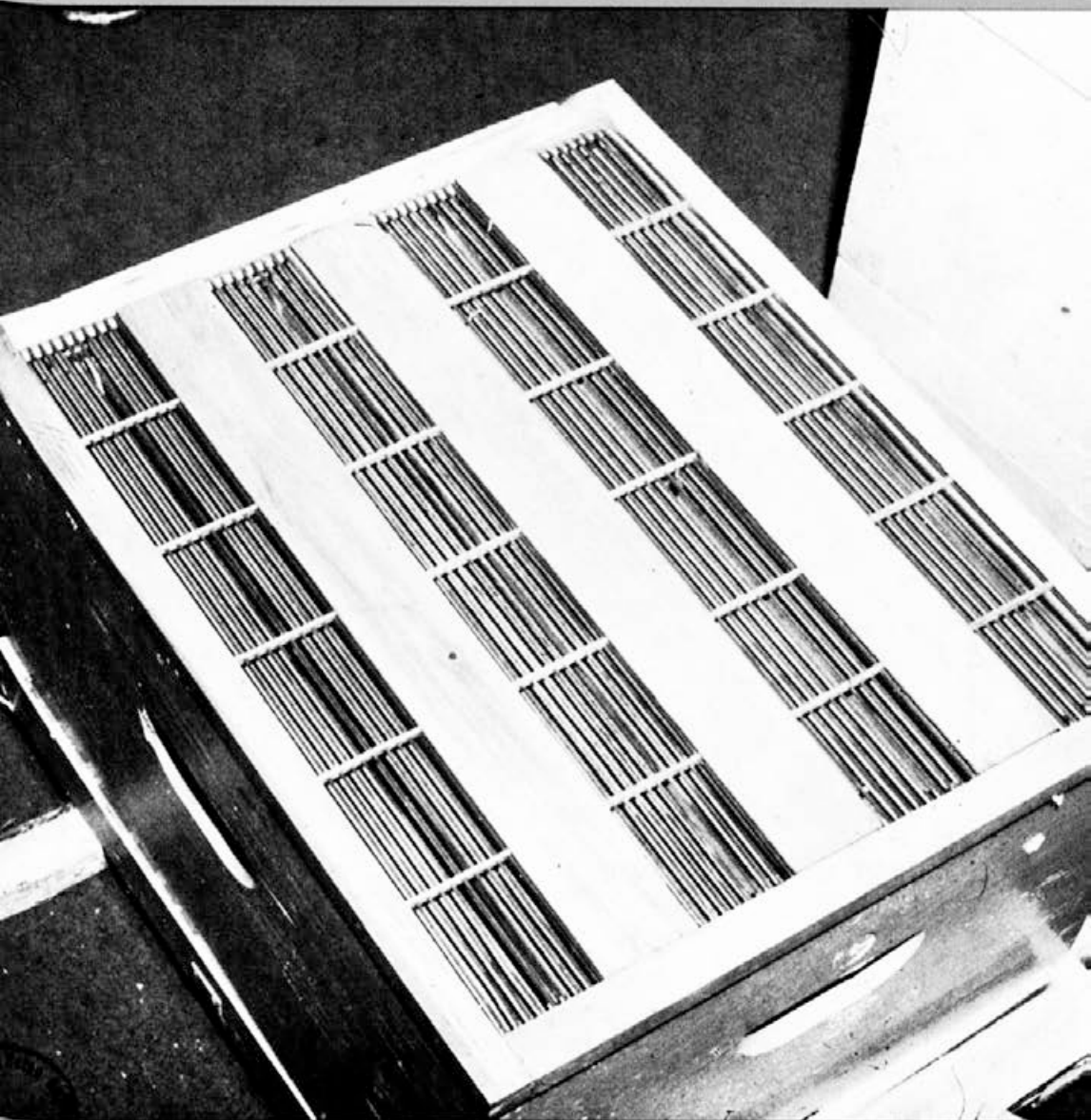

slovenski čebelar

Letnik LXXXII — Leto 1980

6

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR —
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 6

1. junij 1980

letnik 82

VSEBINA

V. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu Ljubljana Polje	247
Inž. Ludvik Klun: Uvodni referat — Problemi tehnologije in paše	249
Inž. Franček Šivic: Čebelarjeva opravila v juniju	252
Jože Bregar: Opazovalni panj	253
Inž. Vladimir Kraus: O napredku in praktični genetiki v čebelarstvu	255
Letni občni zbor ZČDS	265
Začnimo že letos izboljševati čebeljko pašo	268
Marija Sitar: Čebelarji iz rojstnega kraja Antona Janše delajo	270

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Z voljo in uspehi v jubilejno leto	273
--	-----

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

Odgovora	275
--------------------	-----

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Program razvoja čebelarstva Slovenije v obdobju 1931—1985	261
---	-----

CONTENTS

The Fifth Conference on contemporary beekeeping in Ljubljana Polje	247
L. Klun: The opening report — Problems of technology and forage	249
F. Šivic: Beekeeper's occupations in June	252
J. Bregar: Observation hive	253
V. Kraus: About the progress and practical genetics in beekeeping	255
Annual general meeting of ZČDS	265
Let's start improving bee pasture this year	268
Bee keepers from Anton Janša birthplace at work	270

FROM THE SOCIETY LIFE

With will and success to the jubilee year	273
---	-----

ANSWERS TO QUESTIONS

The answers	275
-----------------------	-----

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

The program of the development of Slovene beekeeping for the period 1931—1985	261
---	-----

Slika na naslovni strani: Nakladni panj predelan v dvosatne plemenilnike po Raufussovi metodi

**UMRL JE TOVARIŠ TITO. NJEGOVA DEDIŠCINA JE POROK NAŠE
PRIHODNOSTI**

TITO — VELIKAN ZGODOVINE

Nekaj velikega in neponovljivega je v življenju predsednika Tita. Kot pripadnik majhnega naroda, majhne in v vsakem pogledu zaostale države se je dvignil v teku svojega življenja, dela in boja visoko nad vse ugledne osebnosti sodobnega sveta in postal za časa svojega življenja od velikanske večine sveta priznan in spoštovan kot največji državnik stoletja.

Tega priznanja mu niso včeraj in mu tudi danes ne izrekajo samo vsi narodi in narodnosti Jugoslavije kot svojemu najdražjemu voditelju, ki je visoko dvignil ugled Jugoslavije v svet, pač pa ves svobodoljubni svet, vsi njegovi številni prijatelji in občudovalci, pa prav tako tudi nasprotniki. Ni bilo in verjetno dolgo dolgo ne bo na svetu državnika, ki bi s svojim delom in bojem že za življenje zaslužil takšen vsesplošni svetovni ugled in tako nedeljeno priznanje zgodovinske vloge, kot je to dosegel Tito.

IV. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU LJUBLJANA-POLJE OD 19. I.—20. I. 1980

Delegati na posvetovanju v Polju

Pozdravni govor predsednika organizacijskega odbora Ludvika Kluna

Spoštovani gosti in udeleženci posvetovanja!

Dovolite mi, da vas v imenu organizacijskega odbora IV. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu toplo pozdravim! Obenem se želim zahvaliti našim gostom iz drugih republik: mag. Duri Sulimanoviću z veterinarske fakultete v Sarajevu. Prav tako Krpanu iz Čebelarke zadruge Split ter dr. Husniji Čerimagiću s kmetijske fakultete v Sarajevu. Prav tako se zahvaljujem našim domačim gostom: mag. Metodu Kopitarju, predstavniku republiške veterinarske inšpekcije in dr. Nežki Snoj z Veterinarskega zavoda Slovenije, ki so se odzvali našemu vabilu, da nam pomagajo pri reševanju sedanjih in bo-

dočih problemov v našem čebelarstvu. Ko govorim o bodočih problemih, imam v mislih nevarnega čebeljega zajedavca varroo, ki že pustoši po čebelnjakih mnogih držav pa tudi v nekaterih naših republikah. Morda je danes še čas in priložnost, da zaustavimo prvi udarec, ki ga povzroča v čebelarstvu, katero nanj ni pripravljeno, bodisi zaradi nepoznavanja narave zajedavca ali pa zaradi pomanjkljivih organizacijskih ali strokovnih ukrepov. Dosedanje izkušnje v drugih državah kažejo, da so največjo škodo utrpeli tam, kjer so zajedavca odkrili prepozno, to je tedaj, ko so čebelje družine že začenjale množično poginjati. Te izgube so znašale v nekaterih državah tudi 30 in več procentov čebeljih družin.

Prav bi bilo, da si na osnovi teh podatkov ogledamo, kaj bi take izgube pomenile v našem čebelarstvu.

Otvoritveni govor
predsednika organiza-
cijskega odbora
inž. Ludvika Kluna

120.000 čebeljih družin v naši repu-
blici daje letno čebelje pridelke v
vrednosti 40 milijonov dinarjev. Po-
sredna korist, ki jo ima naše gospo-
darstvo od čebel zaradi opraševanja
znaša okrog 645 milijonov dinarjev.
(Pri izračunavanju smo uporabili naj-
nižji faktor 15). Gospodarska vred-
nost naših čebeljih družin je okrog
12 milijonov dinarjev. Skupni sešte-
vek posredne in neposredne koristi
ter vrednosti čebeljih družin znaša
okrog 700 milijonov dinarjev. Če bo-
mo zajedavca iz kakršnihkoli razlo-
gov odkrili šele tedaj, ko bodo čebe-
lje družine že poginjale, to je dve leti
prepozno, bo izguba v našem čebe-
larstvu znašala okrog 200.000.000 di-
narjev ali 20 milijard starih din v
enem letu. Pri tem pa sploh ne mo-
remo prav oceniti škode, ki bi jo utr-
pela hribovska čebelarstva kot ne-
precenljiv vir hrane in zdravil v raz-
merah splošnega ljudskega odpora.

Organizacijski odbor se zaveda
pred kako odgovorno nalogo je tudi
naše posvetovanje in vsi dejavniki, ki
so kakorkoli povezani s čebelarstvom.
Zato smo zaprosili za pomoč tudi
strokovnjake iz drugih republik, kjer
se že spoprijemajo s tem nevarnim

zahrbtnim zajedavcem čebel, da bi
nam povedali kaj o svojih izkušnjah,
ki jih imajo pri njegovem zatiranju.

To temo bo obravnavalo 8 refera-
tov in je z njimi praktično izpolnjen
ves današnji program.

V nedeljo bomo obravnavali vzrejo
matic in selekcijo. Na tem področju
smo iz nekdanje razvite in cvetoče trgo-
vine čebel in matic zdrknili na eno
zadnjih mest v Evropi, tako da neraz-
vita vzreja matic že resno zavira na-
nadalnji napredek našega čebelar-
stva. Sodobno in povečano vzrejo
matic nam bo narekoval tudi pojav
varrooze, saj je znano, da mlada, plo-
dovita matica lažje in hitreje nado-
mešča z mladim rodом izgube čebel,
ki jih povzroča zajedavec.

Tudi na področju paše imamo vrsto
problemov. Še vedno nismo dovolj
organizirani in usposobljeni za bolj-
še izkoriščanje čebeljih paš. Tak pri-
mer kot je bil npr. lansko leto, ko so
čebelarji v centralni Sloveniji krmili
svoje čebele takrat, ko je na Gori-
škem medila akacija tako kot že 40
let ne in so čebelarji zunaj Goriške
zvedeli za to šele po končani paši, se
ne smejo več ponoviti. Čebelja paša

je splošna družbena dobrina; a vse preveč radi si jo lastijo posamezniki ali pa tudi nekatere čebelarске organizacije. Med moramo uvažati, določa pa zaradi ozkih interesov ostanejo dobre paše neizkoriščene.

Tudi v tehnologiji nas čakajo nove naloge, ki jih narekuje bližajoča se nevarnost varroze, bodisi da gre za spremenjen način čebelarjenja ali pa

za prilagajanje čebelarске opreme in orodja, ki je potrebno za učinkovito zatiranje klopa varroze. Več pozornosti bomo morali posvetiti tudi hitrejšemu uvajanju mehanizacije v čebelarstvo, saj bomo lahko le tako povečali pridelek medu na čebelarja, ki je danes osnovni kazalec gospodarnosti čebelarjenja ter se tako znebili nepotrebnega uvoza medu.

UDK 638.145.7

PROBLEMI TEHNOLOGIJE IN PAŠE

ING. LUDVIK KLUN

(Uvodni referat)

Z varrozo, o kateri smo včeraj veliko slišali, se tudi na področju tehnologije in paše pojavljajo novi problemi, na katere se moramo pripraviti, da bi se čim uspešneje spopadli s tem nevarnim, zahrbnim zajedavcem. Nakazal bi nekaj tehnoloških posegov, ki pomagajo zatirati zajedavca:

1. *Panji*. Ugodnejši so panji, ki imajo med sati in dnom več prostora, kamor je mogoče položiti predalček, pokrit z mrežo, skozi katero padajo klopi na lepljivo dno predalčka. Tak predalček ima dve vlogi:

— Odpadli klopi se prilepijo na premazano dno predalčka, kjer po določenem času poginejo. Mreža pa preprečuje čebelam dostop do klopotov in s tem možnost, da bi se ti ponovno oprijeli čebel.

— Pozimi padajo v predalček drobir in klopi. Mreža nad predalčkom preprečuje čebelam, da bi ob sončnih dneh znosile drobir iz panja. Tako lahko zanesljiveje ugotovimo varrozo, saj ostane v predalčku praktično ves drobir.

V ta namen bi med listovnimi panji ustrezal AŽ panj z vgrajenim osmukalnikom. Ta ima že predalček za cvetni prah, ki bi ga lahko uporabili za zbiranje klopotov. Samo prekriti bi ga morali z mrežo. Opažajo namreč, da se klopotavost tako zmanjša, saj odpadajo klopi od čebel ob vsakem razburjenju (odvzem medu, dimljenje ob pregledih ipd.) Glede na to, da standardi še niso uradno potrjeni, bi kazalo predlagati za standard omeñeni panj.

2. *Gradilnik*. Gradilnik, pregrajen v dve delovni površini (zgornji del s satnico, spodnji pa za gradnjo trotovine), je primernejši za izrezovanje trotovine. V tem primeru je namreč meja med trotovinno izrazitejša, pa je izrezovanje hitrejšo in lažje.

3. *Satje*. Večjo skrb bo potrebno posvetiti pravilno zgrajenemu satju, takemu, na katerem niso »razsejane« tudi trotovske celice. Žica za armiranje satnice mora biti tanka, da so osnove čimmanj deformirane. Poskrbeti bo treba tudi za izdelavo satnic s trotovskimi osnovami. S takimi satnicami usmerjamo čebele, da gradijo tro-

tovino na določenem mestu. Še več. Tako dobimo zgrajeno trotovisko satje, ki ga lahko damo v panj dosti prej, kot začno graditi trotovisko in s tem preprečimo koncentracijo klopov na zalegi delavk. Iz takega satja je mogoče trotovisko zalego centrifugirati in po uničenju klopov na satju to ponovno uporabiti. S tem prihranimo čebelarjem veliko dela pri gradnji in seveda med (energijo) za gradnjo.

4. *Topljenje satja.* Če vsakih deset do dvanajst dni (tuje izkušnje) izrezujemo satje s trotovisko, pridelamo več voska, ki pa ga moramo takoj prekuhati, saj bi satje z zalego, ki bi bilo shranjeno kaj dlje, predstavljalo nevaren vir okužbe. Izdelati ali prirediti bi bilo treba manjše priprave za topljenje satja. (Princip sokovnika ali kaj podobnega.)

5. *Priprave za dimljenje z akaricidi.* V svetu ugotavljajo, da klasični kadilniki niso dovolj učinkoviti. Kadilniki imajo bodisi premajhen kadilni učinek, prekratke dimne cevi in je zato dim prevroč ali pa izhaja preveč dima tam, kjer to ni potrebno. Tako ogrožajo tudi čebelarjevo zdravje. Nujno je čimprej izdelati prototip turbinskega kadilnika na ročni ali električni pogon. Kazalo bi že vnaprej preizkusiti učinkovitost dimljenja v AŽ panjih z dovajanjem dima od zgoraj navzdol, kot to delajo Japonci, in ga primerjati z načinom dimljenja, ki smo ga opravljali doslej pri pršici.

6. *Krmljenje čebel.* Čebele, ki jih napade varroa, imajo 20–30 % manj beljakovin. Zato odsvetujejo jesensko krmljenje s sladkorno raztopino. Čebele tedaj namreč trošijo svoje telesne beljakovine, saj v naravi navadno primanjkuje cvetnega prahu. Tako krmljenje zelo poslabša splošno zdravstveno stanje čebel in so

zato bolj izpostavljene drugim čebeljim boleznim. Pripraviti bo treba pitalnike ali krmilnike, v katere bomo ob pomanjkanju cvetnega prahu dodajali cvetni prah iz zaloge (kostanj). Dodajanje cvetnega prahu v jeseni se zelo obnese tudi tedaj, ko imamo gozdno medenje (1979) in krmimo čebele pozneje kot navadno.

7. *Toplotne omare.* Med različnimi metodami zatiranja so tudi toplotne metode, ki jih pa tu ne bi podrobneje opisoval, ker pišejo o njih v 2. številki SČ. Omenil bi le to, da imamo prav v Jugoslaviji izredne možnosti za tako vrsto zatiranja, saj imamo tako elektroniko za regulacijo kot tudi izdelovalce grelnih teles. Naši izdelovalci grelnih teles so znani tudi v tujini, kamor prodajo velik del svojih izdelkov. Zelo dobro toplotno omaro bi bilo mogoče izdelati iz hladilnikov, ki jih je na naših »odpadih« že dovolj. Ti so namreč že toplotno izolirani. Imajo že tesnjena vrata, vanje pa je prav lahko vgraditi še drugo opremo (koš, šipo za opazovanje odpadlih klopov ipd.).

8. *Moč ali živalnost čebeljih družin.* Pokazalo se je, da so mlade, vitalne, plodovite matice lahko dalj časa zadržale razvoj varrooze in zato je vzreja matic pomemben dejavnik v boju s tem zajedalcem. Prav tako pa so pomembne tudi vse tiste metode, ki zagotavljajo hitrejši razvoj čebeljih družin (dvomatično čebelarjenje). Čebelje družine zelo oslabijo in zato jim mlada matica hitreje nadomesti izgube. Pomagajo tudi vsi ukrepi, ki pospešujejo razvoj (živalnost) družin.

9. *Narejenci.* Tudi narejenci brez zalege lahko veliko prispevajo k zatiranju varrooze. Čebelarjem iz narejenca, ki smo jih prej tako ali drugače očistili klopov, dodamo matičnik ali matico

in družina se začne na novo razvijati brez »golazni« ali pa je klopov zelo malo. Podobno se znebijo zalege, v kateri je koncentracija klopov, tudi divje indijske čebele, ko zapustijo svoje domovanje ter si na novo zgradijo dom. Trdijo, da se med preletom na soncu očistijo še dela klopov, saj sončni žarki segrejejo temno gmoto roja in zato klopi odpadajo.

10. *Čebelarstva oprema.* Pojav varrooze bo zahteval, kot vidimo, nova opravila, nove priprave in dodatne stroške zdravljenja bolezní oziroma zatiranja klopov. Že doslej smo dejali, da je naše čebelarstvo gospodarstvo na robu rentabilnosti. Zato bo nujno potrebno povečati gospodarnost čebelarjenja. Kako. Kje so še rezerve v našem čebelarstvu? Nedvomno bo treba na področju čebelarstva opreme storiti več kot doslej. Nikakor se ne smemo sprijazniti s tem, da so njene cene tako visoke, da resno ogrožajo nadaljnji napredek čebelarstva. Cena panja, ki je osnovna oprema, doseže na primer v Sloveniji 6 letnih pridelkov medu v panju. Vzrok je v tem, ker premoremo danes samo po obsegu skromno obrtno izdelavo. Skrajni čas je že, da preidemo na organizirano serijsko izdelovanje čebelarstva opreme in da se dogovorimo za delitev dela s tujimi izdelovalci. Tako bi prišli do opreme, ki je pri nas še ne izdelujemo (električni noži za odkrivanje ratja, sušilniki za cvetni prah, pribor za vzrejo matic ipd.).

Pospeševati bi bilo treba inovacijsko dejavnost. Tako bi prišli do koristnih konstrukcij, ki bi bile dopolnilo proizvodnega programa čebelarstva opreme. Kako nenačrtno rešujemo razvoj opreme, se zelo nazorno kaže pri prevoznih čebelnjakih. Nekateri konstruktorji so izumili zelo dobre tehnične rešitve in jih na naših razstavah pokazali vsem čebelarjem. Prav bi bilo, da bi najboljše rešitve

dokumentirali in omogočili, da bi si načrte lahko priskrbel vsak, avtorju pa dali za njegov prispevek ustrezno nagrado. Če ne bomo take dejavnosti vzpodbujali, bomo lahko kmalu ukinili razstavo čebelarstva opreme, ker bodo tudi tisti, ki redno sodelujejo, sprevideli, da tako ne gre dalje. Obstajajo namreč že cela območja, s katerih čebelarji na razstavah praktično ne sodelujejo več.

11. *Čebelja paša.* V lanskem letu je bilo opaziti velik napredek na področju opazovalne službe gozdnega medenja. Žal, gozd ni medil, razen redkih manjših območij, pa je bilo videti iz poročil, kot da služba ne deluje učinkovito. V reorganizaciji službe medenja nam bo podrobneje poročal inž. Kranjc. Lansko leto se je pokazalo — ob dobrem in neizkoriščenem medenju akacije — da lahko samo organizirana opazovalna služba zagotovi uporabne in zanesljive informacije. Zato je treba to službo razširiti tudi na opazovanje drugih mednih virov: oljne repice, akacije, mane ipd.

Tudi s sajenjem medovitih rastlin capljamo na mestu. Redke akacije čebelarstva društev sicer dajejo nekaj uspehov vendar na tak način očitno ne moremo izboljšati čebelje paše v večjem obsegu. Vrtničarstvo ostane vrtničarstvo kljub dobrim željam in prizadevnosti nekaterih društev in posameznih čebelarjev. Razvoj čebelje paše je splošnega družbenega pomena in ne more sloneti samo na čebelarjih. Družba pa ga bo priznala samo tedaj, ko bo strokovno dokumentiran, ko bo s poskusi dokazana gospodarska pomembnost določene medovite rastline tako za čebelarstvo (med, cvetni prah, propolis) kot za gozdarstvo ali kmetijstvo. Šele tedaj, ko bo dokazan gospodarski pomen čebelarstva v celoti, bo mogoče hitreje napredovati na področju čebelje paše.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JUNIJU

ING. FRANC SIVIC

V tem mesecu bodo naše čebele dosegle vrhunec v svojem razvoju, ki je sočasen s pojavom glavne paše na smrekah, jelki, lipi in domačem kostanju.

Naloga čebelarja je, da še naprej preprečuje nastanek rojilnega razpoloženja. Škoda bi bilo, da bi nam ravno zdaj ušle čebelje družine iz rok, ko vendar pričakujemo plačilo za svoje delo in trud. Zato redno vsak teden predstavljamo v medišče sate s pokrito zalego, matici v medišču pa dodajmo prazne izdelane sate, da bo imela dovolj prostora za zaleganje! Če je v naravi količaja paše, nam bodo čebele zgradile tudi satnice in matica jih bo hitro zaleгла.

Začetnikom priporočam gradilni sat. Ta bo zanesljiv kazalec razpoloženja v čebelji družini. Če bodo uporabljali tak sat, bo tudi vosek prvo vrsten.

Zaradi varrooze, ki se je pojavila tudi v Sloveniji, bo dobil gradilnik še dodatno nalogo. Postal bo sredstvo za biološko borbo s trdovratnim sovražnikom. Vemo namreč, da samica varroo leže svoja jajčeca najraje v celice, kjer so mlade trotovske ličinke. Če to trotovino po 12 dneh, ko je zalega že pokrita, izrežemo in pretopimo, bomo uničili velik del potomstva varroo. V ta namen si pripravimo dva gradilnika in ju izrezujemo postopoma, tako da poteče med enim in drugim izrezovanjem 6 dni. S tem postopnim izrezovanjem bomo dosegli, da bo v panju stalno navzoča odkrita trotovina, ki jo uporabljamo kot nekakšno vabo za zajedalce.

Junija imamo še veliko možnosti za vzrejo matic in za narejanje rojev. Panjem, ki so nabiti z zalego in s čebelami, lahko brez škode vzamemo

1—2 sata pokrite zalege in ju uporabimo za prašilček. Takemu panjiču moramo dodati še vsaj en mednoobnožinski sat, približno v sredino gnezda pa mu vcepimo 1—2 pokrita matičnika. Do jeseni se bo razvil v lepo rezervno družinico. Ker se v tem mesecu v večini krajev v Sloveniji prične glavna paša, je prav, da se začetnik nekoliko seznani tudi z medečimi rastlinami.

Okrog 10. junija slišimo prva poročila o pridelkih s smreke. To zgodnje medenje povzroča mala lekanja, ki začne izločati mano najprej v nižinah, nato pa postopoma tudi v višjih legah. Računamo, da kasni medenje smreke na vsakih 100 m nadmorske višine za 3 dni. Če imamo panje ob vznožju visokega hriba, bodo imele naše čebele doglo bogato pašo.

Pravi kostanj začne cveteti med 20. in 25. junijem. Spominjam se, da sem točil v Kresniških Poljanah včasih tudi po 20 kg kostanjevca na panj in to takrat, ko so se na njem pojavile ušice in prav močno izločale mano. Skoraj na vseh vrstah drevja žive določene vrste ušice, ki se nekatera leta pojavljajo posebno množično in tedaj izločijo toliko mane, da jo izkoristijo tudi naše čebele.

Približno ob istem času kakor kostanj cvete tudi lipa. Mnenja o koristnosti njenega medenja so med našimi čebelarji različna, vem pa iz svojih izkušenj, da nekatera leta in v nekaterih območjih Slovenije, na primer v Posočju in v okolici Kočevja, medni dá lahko po eno dobro točenje.

Hojeva leta so sicer redka, toda od vseh čebeljih paš pri nas najbolj izdatna. Medenje na hoji se začne nekako po 20. juniju in se utegne zavleči do septembra. Več o tej paši pa v naslednji številki.

V majski številki sem opisal, kako preuredim svoje LR panje pred akacijevo pašo. Po končanem medenju, seveda če je bilo vreme ugodno, sta spodnji dve nakladi polni medu, zgornja pa se je medtem lepo okrepila s polegajočo zalego in matica jo je zaleгла do zadnje celice. Če je med zrel, ga iztočim. Da bi čebele v zgornji plosdišni nakladi ne zašle v rojilno razpoloženje, jo obrnem za 180°.

Kaj sem s tem dosegel?

Pašne čebele v tretji nakladi ne najdejo več prvotnega vhoda in se sprašijo skozi spodnje žrelo v medišni del. Za nekaj časa je pritisk v plosdišču popustil, kar zamuji rojilno razpoloženje. V spodnji nakladi pa se je povečala armada nabiralk, ki zelo dobro izkoristi prihodnjo pašo. V ta

medišni del lahko zdaj vcepim zrel matičnik. Mrežni okvir, ki je bil ves ta čas med drugo in tretjo naklado, pred tem prekrijem z lesenitno ploščo, da se čutijo čebele pod njo osirotele. Tako si brez posebnih težav vzredim novo matico in če staro odstranim, sem se za to leto rešil problema rojenja.

Morda se zdi komu ta način čebelarjenja v LR panjih nekoliko kompliciran in zamuden. V resnici gre delo zelo hitro od rok, o čemer sem se sam prepričal v zadnjih letih. Nekoliko bolj naporno je samo ometanje čebel iz spodnjih medišnih naklad med točenjem, ker so le-te nabite z delavkami. Toda kadar je pridelek medu dober, je tudi trud hitro pozabljen.

OPAZOVALNI PANJ

JOZE BREGAR

V zadnjih letih, ko postaja čebelarstvo in čebelarjenje vse bolj upoštevana kmetijska panoga, zlasti zaradi zdravih in krepčilnih čebeljih pridelkov, se je zelo povečalo število odraslih čebelarjev začetnikov in še bolj število krožkov in krožkarjev. Za spoznavanje načina življenja in dela čebel pa je izredno pomemben in skoraj nepogrešljiv opazovalni panj, ki omogoča neposredno opazovanje čebel, matice in trotoev pri delu v panju.

Opazovalnih panjev je več vrst. Lahko izdelamo celoten AŽ panj kot opazovalni panj tako, da mu napravimo steklene stene. Lahko naredimo tudi manjši panj s steklenimi stenami. Pri takih panjih pa bomo lahko opazovali le nekatera dogajanja in, kar je najpomembnejše, matico bomo lahko neposredno opazovali le redkokdaj. Za namene pouka in seznanja-

nja s čebelami in njihovim delom je najbrž še vedno najustreznejši opazovalni panj z dvema satoma AŽ mere, ki sta v panju drug nad drugim. Takih opazovalnih panjev je pri nas največ in tudi na tržišču so dokaj pogosti ali pa jih izdelovalci razmeroma hitro napravijo po naročilu. Razmeroma precej sta jih v zadnjih letih dodelila Zveza čebelarских društev Slovenije in podjetje Medex čebelarским krožkom po vsej Sloveniji. Nekateri čebelarji pa so si jih priskrbeli tudi sami.

Tak opazovalni panj ima na obeh straneh stekleno steno in potem še vratca. Ta se morajo odpirati od zadaj naprej. Upoštevati moramo namreč, da se pri takem panju zbirajo in navdušeno opazujejo predvsem laiki in otroci, ki se pogosto boje čebeljih pikov in se pri njih tudi še ne znajo

pravilno obnašati. Mnogo lažje bodo opazovali, če jih bodo od žrela panja ločila odprta vratca. K takemu panju obvezno sodi ustrezen pitalnik in dovolj učinkovita streha. Vedno, tudi v najbolj vročih mesecih, potrebuje tak panj med steklom in stranskimi vrati za opazovanje še dobro toplotno zaščito. Postavljen naj bo v senci in tako, da bo lahek dostop na obe strani panja, od koder bomo opazovali.

Pri naseljevanju opazovalnega panja moramo upoštevati, da je taka oblika gnezda za čebele popolnoma nenaravna. Če preračunamo površino obeh satov glede na površino naravno oblikovanega gnezda v krogli, bomo ugotovili, da je ta približno dva in polkrat večja. Če upoštevamo še drugo, nam bo takoj jasno, da so pogoji za življenje čebel v opazovalnem panju zelo neugodni. Naselili bomo torej tak panj z dvema satoma z zalego in veliko čebelami. Poleg tega pa bomo ometli vanj še čebele z enega ali dveh satov. Upoštevati moramo, da morajo čebele v opazovalnem panju sate zares gosto zasedati. Praviloma naselimo v panju sprašeno matico. Sate z zalego bomo ustrezno izbrali tako, da bo na njih dovolj medu in cvetnega prahu. Spodnji sat bomo pri vstavljanju obrnili. Tako nam bo kolikor toliko uspelo dobiti okroglo obliko čebeljega gnezda. Pričakovati, da se bodo čebele v opazovalnem panju same ustrezno razvile, ne smemo. To se zgodi le redkokdaj in le ob najboljših pogojih v naravi. Pri tem pa upoštevajmo, da s skoraj vsakdanjim odpiranjem in opazovanjem čebele le motimo pri njihovem delu. Sami tudi vemo, kako se to lahko pozna že pri normalnih panjih, ki jih odpiramo samo, kadar je zares potrebno. To je tudi eden od vzrokov, da bomo lahko razočarani, če bomo v panju hoteli vzgojiti mlado matico. Zaradi vsakdanjih motenj bo hitro kaj narobe. Opazovalni panj bomo naselili, ko se vremenske razmere toliko

uredijo, da ni več nevarnosti, da bi bil mraz več dni zapored. V večini slovenskih območij pride v poštev sredina maja, ponekod nekaj dni prej, drugje nekaj dni kasneje. Naseljen je lahko opazovalni panj nekako do srede avgusta ali pa še do tedaj ne. Ko se čebelje družine začnejo pripravljati na zimo, bomo tak panj razdrli in družinico uporabili kot rezervno družinico ali pa jo bomo naselili za prezimljenje v prašilčku.

Vsega pri tem panju ne moremo opazovati, lahko pa precej. Kot pripomoček lahko uporabljamo pri tem tudi lupo. Videli bomo maitco pri zaleganju, sproti si bomo vsak dan lahko ogledovali razvoj jajčec in ličink, delo čebel pri krmljenju, čiščenju in izdelovanju satja, če jih bomo na zgornjem satu za to napravili prostor. Opazovali bomo zaleganje mladice, gibanje čebel, ki prihajajo s paše in prinašajo medicino in cvetni prah, zaleganje trotov in še precej drugega. Vsekakor nam lahko tako opazovanje s hkratnim izdelovanjem zapiskov in skic pripomore k bistvenemu povečanju znanja o čebelah. Prav gotovo pa se bodo ob vsem tem izredno zavzeli učenci v naših krožkih. Po cele ure bodo nekateri zdržali pri opazovanju in težko bodo čakali naslednjega dne.

Med vsakdanjim opazovanjem si lahko delamo označbe še na steklu. Označujemo lahko meje zalege, medu, peloda, različno staro zalego, meje novo izdelanih satov in podobno. Skupno z zapiski nam bodo take označbe izredno koristile. Zaradi že povedanega pa ne bomo mogli opazovati širjenja naravnega čebeljega gnezda, pa tudi razporeditev zalege in medu se lahko v tem panju kaj hitro spremeni.

Kaže pa, da bo tak opazovalni panj dobil v naših čebelarstvih še dodatno vlogo in da se bo še bolj razširil med čebelarji. V Slovenijo prodira varroa. Predvsem jo bomo lahko obvladovali, če jo bomo pravočasno

opazili. Za ugotavljanje varroze v panjih pa je med drugim pomemben tudi način opazovanja čebel na njihovi spodnji strani. Pri tem si bomo lahko pomagali z lupo. Ker je znano, da klop praviloma okuži celoten čebelnjak in ne le posamezne družine, bomo ob opazovanju čebel v opazovalnem panju lahko v precejšnji meri ugotavljali navzočnost zajedalca v našem čebelnjaku. Prav tako pa bomo tu lahko opazovali tudi obnašanje čebel in zajedalcev med dimljenjem in se v precejšnji meri prepričali o njegovi učinkovitosti.

Oskrbovanje opazovalnega panja zaradi vsakdanjega opazovanja seveda ni problem, ker takoj opazimo, kaj moramo ukreniti. Predvsem moramo paziti, da imajo čebele ves čas dovolj

hrane. Kolikor v naravi ne dobijo peloda, moramo tudi za to poskrbeti sami. Zelo je treba paziti, da družinica preveč ne oslabi. Če se to zgodi, lahko zamenjamo en sat in dodamo sat s pokrito zalego ali pa dodatno ometemo vanj mlade čebele. Morda je potrebno omeniti še, da lahko v poletnih nevihtah s točo ravno toča z ropotanjem po strehi panja čebele tako vznemiri, da v večjem številu zapuste panj in jih naliv odplakne. Zato je prav, da panj še dodatno zavarujemo proti taki nesreči. Dovolj je že plast penaste gume ali stiropora.

Pravilno naseljen in oskrbovan opazovalni panj lahko pripravi čebelarju in opazovalcem izredno veliko veselja in precej širi znanje o delu čebel, lahko pa je tudi lep okras.

O NAPREDKU IN PRAKTIČNI GENETIKI V ČEBELARSTVU

INŽ. V. KRAUS

Moderna doba prinaša napredek v vseh vejah človeške dejavnosti. Napredek, ki ga prinaša v čebelarstvo, pa ima tri osnovne smeri.

Menim, da je prva in najvažnejša smer napredka čebelarstva področje genetike medonosne čebele. S pomočjo dognanj in metod moderne genetike želimo uvajati in razširjati v deželi takšno čebelo, ki bi s svojimi lastnostmi zagotavljala dober pridelek, rentabilnost reje in boljše vrednotenje čebelarjevega dela. Z narodnogospodarskega vidika naj bi ta smer pomagala povečati hektarske pridelke tistih kmetijskih rastlin, ki jih oprašujejo čebele in to na podlagi ozke specializacije genotipov čebele za opraševanje določenih vrst poljedelskih rastlin, ki bi bile tudi mirne in ne bi ogrožale niti okolice niti čebelarja pri delu. Največji

pomen za doseg tega cilja ima vzreja in selekcija matic s pomočjo umetnega oplojevanja ob nadzorovanem izvoru obeh staršev ter nadaljne zreje na podlagi naravnega parjenja potomcev teh matic v široki praksi na zanesljivih plemenilnih postajah.

Druga smer napredka je v izboljšanju tehnike, tehnizacije in racionalizacije čebelarjenja vključno s popolno avtomatizacijo nekaterih delovnih nalog. To pa je široko področje dejavnosti, ki popolnoma izkorišča tehnični napredek in proces avtomatizacije v svetu. Ta tehnika je lahko na enem mestu, bolje pa je, da je premakljiva in jo vozimo tja kjer jo čebelar potrebuje.

Tretja smer razvoja pa obsega v osnovi samo organizacijske ukrepe, da bi se lahko kar najbolj izkoristili vsi na-

ravni viri nektarja in mane, ki so tudi pomembni za narodno gospodarstvo. Sem sodi predvsem premišljeno in dobro organizirano prevažanje čebel, seveda z uporabo najmodernejše tehnike za prevažanje čebel. To bi omogočilo enakomerno porazdelitev čebeljih družin po pasiščih, tako da bi bili izkoriščeni skoraj vsi viri nektarja in mane v naravi. Pri tem ima veliko vlogo dobro organizirana opazovalna služba medenja. Ni dovolj prevažati čebele samo na paše poljedelskih rastlin, ampak tudi na mano, malino, travniško pašo itd., tako da so pokriti s čebelami tudi kraji kjer ni čebel. Organizacijo te dejavnosti mora seveda voditi po vseh vidikih najvišje čebelarско organizacijsko telo, ki v ta namen izvršuje določena dela.

Vsaka smer razvoja modernega čebelarstva vsebuje zelo oobsežno področje dejavnosti, ki ga posameznik ne more obvladati do vseh podrobnosti. Zato je potrebno sodelovanje različnih specialistov in kar najbolj ozka specializacija. Le-to zahteva napredek v praksi in vsaki veji človeške dejavnosti. Naša specializacija sta genetika in vzreja matic. Tu prihajata v poštev zlasti osemenjevanje in dela, ki jo ta zahteva. Pri umetnem osemenjevanju smo si zadnja leta nabrali celo vrsto praktičnih izkušenj in spoznanj in to ne le v tehniki dela.

kontrolnih, imamo sedaj samo inseminiranih, imamo sedaj samo inseminirane matice v kombinacijah izhodiščnih linij. Lastnosti nekaterih kombinacij so dobro znane iz prakse, druge pa še preizkušamo. Za zdaj se nam kažejo kot najbolj storilne družine tiste, ki izhajajo iz matic generacije H₂ to pomeni, da so potomci dveh inbridnih staršev (parjenih v sorodstvu). O njih piše inž. Vesely. Prvotne matice, ustanoviteljice linij ne živijo več. Njihove lastnosti si ohranjamo v inbridnih hčerkah, (parjene v sorodstvu) vnukinjah itd. Le-te so inseminirane s

spermo bratov. Pri tem ne dovolimo, da bi med nje vdrla kakršna koli kri tuje linije. Če pa se to zgodi, pa ne moremo delati nobene kombinacije med temi linijami. Napravili bi grobo napako, ki bi popačila rezultate. Zato je potrebna dobra in lahko razumljiva stalna evidenca.

Za izhodiščno osnovo reje se je potrebno stalno držati že preizkušenih linij. Za nadaljnjo inseminacijo ne smemo uporabljati kakršnekoli njihove kombinacije, ki bi nastala iz njih, čeprav bi bile matice te kombinacije po svoji storilnosti vrhunske! V takšnem primeru je potrebno pridobivati isto kombinacijo za široko prakso iz enakega izhodiščnega materiala. To načelo velja samo za inseminacijo, medtem ko pri vzreji na podlagi naravnega parjenja priporočam izhajati iz teh vrhunskih matic in na podlagi naravne selekcije izkoriščanja maksimalno heterozni efekt. To pa samo tedaj, če izhaja vrhunska matica iz linijskih rej, torej nikakor ne iz medplemenskih hibridov. Pri linijskih rejah se namreč ustvarjajo te kombinacije matic samo ene pasme, npr. kranjica, ko oba starša pet generacij nazaj nista sorodna med seboj. Med plemenskimi hibridi so npr. kranjica, italijanska čebela.

Navedel bom nekaj spoznanj iz naših izkušenj. Tri leta smo spremljali in primerjali storilnost in dolžino življenja naravno parjenih in inseminiranih matic. Prišli smo do ugotovitve, da je storilnost enaka, dolžina življenja naravno oplojenih matic pa večja, čeprav pionirji inseminacije to zanikajo. Posebno se vidi to v tretjem letu življenja, kaže se pa že tudi v drugem.

Vzrok naj bi bil v vplivu narkotizacije matic — pri inseminaciji in po njej. Po sedanji metodiki inseminacijskih del (Mackensen, Ruttner in drugi) dobiva vsaka matica minimalno narkozo, dvakrat po deset minut; od tega prvih deset minut pri inseminaciji, drugih deset minut narkoze pa 24

ur pozneje in ima za posledico stimulacijo jajčnikov. Brez te večina tako inseminiranih matic ne bi zalegala ali pa šele zelo pozno. Čim prej namreč zalega mlada matica, tem več je za čebelarja v praksi vredna. Torej spi matica v narkozi najmanj 20 minut, toda avtorji inseminacije priporočajo še nadaljnjih deset. V naši praksi smo uporabljali za narkozo samo 20 minut. Večina tako umetno oplojenih matic je bila odlična in je v prvem letu prekašala naravno oplojene matice. Toda v drugem letu njihovega življenja je prihajalo v večjem merilu do tihih izmenjav. V tretjem letu jih je šla približno polovica glede na naravno oplojene matice. Direktor našega Čebelarskega raziskovalnega zavoda v Pragi nam je potrdil to dejstvo. Zato sem napravil še en preizkus. Uspaval sem dobro zalegajočo enoletno inseminirano matico, eno dveletno inseminirano in eno dveletno naravno oplojeno matico. Pri vseh je veljala domneva, da bodo normalno šle v naslednje leto, ne da bi jih čebelja družina poizkušala zamenjati. Po petih minutah narkoze je večina zalegla tudi več jajčec, ker se proces zaleganja pri matici z narkozo ne ustavi. Vse smo potem vrnili v njihove družine, kjer so normalno zalegale.

Zdelo pa se mi je, da so se že na prvi pogled fizično nekoliko postarale. V vseh primerih so družine v teku meseca matice preglele. Dve družini od njih smo z obema maticama vred prezimili, seveda oplojeni in enoletno inseminirani. Iz tega sklepam, da je vpliv narkoze na matice negativen. Na večino njih deluje škodljivo že pred zaleganjem, toda stimulacija jajčnikov je zaželena. Vendar narkoza škoduje

vsaki matici, ki zalega. Na podlagi tega smo iskali način, kako bi matice inseminirali in se izognili narkozam ali pa vsaj le-te skrajšali na minimum — največ dve minuti med uvajanjem igle s semenom — in zagotovili pri tem stimulacijo jajčnikov, to je njeno hitro zaleganje. Tako bi odpadli škodljivi plini narkoz na prezgodnje staranje matic. To sicer ni lahka naloga vendar po dosedanjih repulatih upravičeno domnevamo, da je ta problem že praktično rešen. Sicer pa je še potrebno te preizkusne matice preizkušati na daljšo dobo. Te preizkuse bomo v letu 1960 opravili v Centru za selekcijo in vzrejo kranjske čebele v Ljubljani, ki ga ima Zveza čebelarskih društev Slovenije. Pri inseminaciji je mogoče iti z genetičnega stališča in po praktični strani v več smeri. Navedel bom primer, kako je mogoče preveriti lastnosti čebel obeh generacij staršev izhodne matice zalegateljice in presoditi, katera generacija, ali po izvoru matice ali po izvoru trotoev (soproga matice zalegateljice) je bolj primerna za nadaljnjo zrejo. To je bolj pomembno če gre za raznorodni material, ki se med seboj razlikuje po celi vrsti čebeljih lastnosti. Iz poplemenitenih matic prihajajo v poštev hibridne matice, medplemenske.

1. Fiksirati matično linijo:

Od izhodne matice ustanoviteljice zredimo hčerko. To inseminiramo z njenimi brati, od nje zredimo hčerko-vnukinjo, to spet umetno oplodimo z brati njene matere in isto ponavljamo v nadaljnji generaciji pri pravnukinji. Shematično prikazano bi bilo to videti takole:

CENIK MALIH OGLASOV

Člani Zveze čebelarskih društev Slovenije plačajo za vsako besedo 3 din, nečlani 5 din.

Fiksiranje lastnosti A matične linije

Starši izhodiščne matice ♀A lastnosti ♂♂B lastnosti

Mati ustanoviteljica — A × B

♀A × B — delavka A 50 %
B 50 %

(izhodiščna matica)

AB ♀ × ♂♂A — delavka AB × A

Mati hčerka

— 25 A, 25 B × 50 A = 75 A — 25 B

Mati vnukinja

ABA ♀ × ♂♂A — ABA × A — 12,5 A, 12,5 B,

Mati pravnukinja

25 A × 50 A = 87,5 A — 12,5 B

ABAA ♀ × ♂♂A
— delavka — 6,25 A, 6,25 B, 12,5 A × 50 A —
= 93,75 A, 6,25 B

♀ — matica

♂♂ — troti

× — oploditev

Te operacije je mogoče obvladati v teku ene zreje sezone in pri tem ni potrebno preizkusiti posebej vsako medhibridno matico, ker je dovolj, če v naslednji sezoni preizkusimo samo čebele pravnukinje. Seveda pa se moramo zavedati, da je izpad zalege velik in da se razen tega pojavljajo tako imenovani »letalni«, tj. smrtonosni faktorji. Tako nam uspe fiksirati prvotne matične linije izhodne matice ustanoviteljice ter od nje zrediti hčerke generacije H₂.

2. Fiksiranje trotovske linije izhodiščne matice:

a) Če imamo še na razpolago trote, s katerimi je bila izhodiščna ustanoviteljska matica umetno opoljena, je postopek pač enostaven. Enak je postopku pri fiksiranju A, s to razliko, da ne uporabljamo bratov hčera, ampak samo trote, od katerih je bila matica ustanoviteljica osemnjena.

b) Če pa nimamo več teh troto, lahko utrdimo najprej izhodiščno matico ustanoviteljico v inbridno hčerko, zelo na hitro. Takole: Pometemo od

izhodiščne matice ustanoviteljice približno 0,5 kg »mladic«. »Letalke« med njimi pustimo, da odletijo, preostale »mladice« pa naselimo na 3 samo trotovske sate, ki so samostojen oddelek.

Postavimo ga daleč od čebelnjaka in ga krmimo s testom iz medu in sladkorja in surovim jajčnim beljakom. V tem brezmatičnem oddelku začnejo trotovske polagati trotovska jajčeca v trotovske celice. Od njih zaležene trotovske sate dajemo zredit v sezoni normalnim družinam v medišča nad matično rešetko. Poleg tega sata dodamo na vsaki strani sat z odkrito zalego delavk in z mladnicami. Matica te družine ostane seveda v plodišču pod matično rešetko. Skrbeti moramo tudi, da v medišče ne pride kak trot in tudi ne kaka trotovska zalega iz te družine. Trote iz takega trotovskega sata pustimo, da se izležejo v medišču, onemogočimo jim nato izlet ter jih po dveh tednih, potem ko so se izlegli, odvzamemo za inseminacijo hčera izhodiščne matice ustanoviteljice. Tako v bistvu inbredno fiksiramo lastnosti čebel izhodiščne matice v razmerju A : B = 1 : 1. Tako prenašamo v zelo kratkem času nadaljevanje enake generacije čebel izhodiščne matice in se šele potem lotimo metode, ki je doslej v praksi še niso uporabljali. Zredimo nekaj hčera matice na podlagi metode

dvojnega cepljenja. Ko so te matice stare približno šest dni, si med njimi izberemo najboljšo in za čebele najbolj privlačno. Iz izkušnje namreč vemo, da se čebele pri neoplojenih maticah približujejo večinoma samo določenim maticam, medtem ko druge zapuščajo. Zapuščena matica ni nujno, da je najmanjša, dogaja se tudi nasprotno. Za čebele je privlačna — atraktivna — tista neoplojena matica, ki ima največ jajčnih cevčic. To so torej takšne matice, ki so bile zaležene na najmanjših ličinkah ali ra jajčecu. Zato so rojilne matice za čebele vedno bolj privlačne kot pa tiste, ki so bile umetno zrejene. Za naš namen si izberemo med temi atraktivnimi hčerami izhodiščne matice tisto, ki je največja, da bomo imeli večje jamstvo za uspeh inseminacije in da se bo njena semenska mošnjica — spermateka — maksimalno napolnila. Prvotno izhodiščno matico ustanoviteljico usmritmo v kloroformu, nakar ji odvzamemo njeno spermateko. Z vsebino le-te, tj. s spermami iz njene semenske mošnjice inseminiramo izbrano matico hčerko. Tako pridemo do razmerja lastnosti $AB \times B = 25 A$ in $75 \% B$. Semenčice — sperme v semenskem mošnjičku matice živijo namreč tudi nekaj dni po smrti matice, zato jih lahko uporabimo za nadaljnjo inseminacijo. Od njih inseminirana matica zalega približno eno leto oplojena jajčeca v družini. V sezoni, pa tudi zunaj nje, je mogoče iz nje zrediti veliko hčera. Zato je dobro, če jo v sezoni damo v oddelke, kjer lahko zalega samo omejeno. Tako podaljšamo njeno dolgoživost. Samo po sebi je umevno, da je ta metoda v principu laboratorijska, toda tam kjer umetno inseminiramo, so gotovo ustvarjeni tudi pogoji za to, da to lahko delamo. Prvič sta jo realizirala Cale in Cowen leta 1964, nam pa je to uspelo leta 1979 v dveh primerih od treh preizkusov. Če želimo to preizkusiti s kakovostnim materialom, je

potrebno, da imamo dovolj prakse v osemenjevanju. Glavno je, da znamo odvzeti seme iz spermateke usmrčene matice in da nam to uspe, tako da je tveganje kar najmanjše. Za večji uspeh in lažje delo razredčimo vloženo seme v odvzeti spermateki s ca. 1 mm^3 natrijevega klorata — $0,93 \% \text{ NaCl}$. Fiziološka raztopina ne uničuje sperme in tudi ne škoduje matici pri procesu napolnjevanja spermateke ter nadomešča sluz, ki samo v neznatni meri pride v spermateko. Če se odločimo za to metodo, si moramo najprej zagotoviti iz kakovostnega materiala inbredne hčere, nakar ne smemo dolgo čakati, ker se zaloga semenčic z vsakim letom matici ustanoviteljici zmanjšuje. Rejcem matic na podlagi naravnega parjenja pa priporočam zgoraj opisani način reje troto s pomočjo trotovk.

Pri inseminaciji v sezoni 1979 so bile izgube matic še ne celih 6% , konec julija pa so se te izgube že povečale na 15% in v avgustu celo prek 25% . Šlo je za izgube zaradi t. i. »zamašitve«, tj. zaradi tega, ker postopek napolnjevanja spermateke po inseminaciji ni potekal uspešno. Takšna situacija se nam je ponovila v istem letnem času tudi v prejšnjih letih, pa tudi, če je šlo za matice, ki so bile v neživalnem plemenilčku, ali pa v močnejšem oddelku. Iskali smo vzroke. Enega smo videli v obdobju poznega poletja, ko čebele na splošno nimajo dobrega odnosa do matic. Toda to se nam ni zdel glavni vzrok. Zato smo se lotili redčenja sperme, nakar so tako umetno oplojene matice zalegale normalno in so se izgube zmanjšale. Kljub temu pa moramo to še preizkusiti v letu 1980.

Večje izgube matic v obdobju po sv. Ani, tj. 26. julija, so posledica nizkih nočnih temperatur. To velja ne samo za inseminirane matice, ampak tudi za matice, naravno parjene v tem času. Praktičen zaključek iz tega

pri inseminaciji je bodisi omenjena priprava sperme ali pa, da plemenilke zvečer po inseminaciji matic zapremo in jih imamo dve noči v termostatu pri temperaturi prek 30° C, največ pa 35° C, v teku dneva pa jih damo na isto mesto. Tako se izgube tudi bistveno zmanjšajo. Najbolj realna rešitev v praksi pa bi bila, da bi zrejali matice samo v sezoni, od polovice maja do polovice julija. Izpolniti to zahtevo v praksi je čisto teže kot ukrepati tako, da bi bilo mogoče nadaljevati rejo tudi v avgustu.

Obstaja še veliko majhnih proble-

mov in pridobljenih izkušenj v praktični genetiki, o katerih bi bilo mogoče še pisati. Z genetičnega stališča pa je potrebno da se vedno zavedamo glavnega načela, da na kvaliteto družine, to je njenih lastnosti, vpliva samo izhodiščni material reje, nikakor ne samo tehnika te reje. Tehnika reje vpliva nasproti temu samo na kvaliteto matice, na njeno fizično in zdravstveno stanje, na njeno storilnost, dolgoživost in podobno.

Menim, da je v tem razmišljanju in kratkem predajanju izkušenj še veliko snovi za razmišljanje.

E. M. FUCHS

SPEZIALHAUS FÜR NEUZEITLICHE BIENENZUCHT

IMKEREIBEDARF

Telefon (0 42 22) 49 236

A - 9061 Klagenfurt - Wölfnitz - Felsenschmiedgasse 19

éts **Thomas** filis
ÖSTERREICH-REPRÄSENTANZ

B.P. n° 2 - 45450 FAY-AUX-LOGES

Vsem čebelarjem sporočamo, da smo prevzeli zastopstvo znane francoske firme Thomas.

V skladišču pri Celovcu v Wölfnitzu imamo na zalogi komplet asortiment, predvsem 86 vrst točil, stroje za odkrivanje satja, stiskalnice za satnice, posode za zorenje medu, razna sita, naprave za polnjenje kozarcev od 5 g do 5 kg, vse vrste orodja, sušilce za cvetni prah, plemenilčke iz stiropora, panje raznih tipov in patentirane plastične kasete za pridobivanje medu v satju. Vsi jugoslovanski kupci, ki sami prevzamejo blago, dobe 10 % popusta.

Skladišče je odprto od ponedeljka do sobote od 7. do 19. ure, v nedeljo od 7. do 12. ure. Zahtevajte naš cenik. Vsak čebelar lahko skladišče neobvezno obiše.

Wölfnitz leži 7 km severozahodno od Celovca ob zvezni cesti v smeri proti Feldkirchnu.

E. M. FUCHS

Specialna trgovina za sodobno čebelarstvo

A - 9061 Celovec — Wölfnitz

Felsenschmiedgasse 19

Telefon: (4222) 49 236

bilten**medex**

exp.-imp.

**delo na domu in
d. e. kooperacija**

Potreba za intenzivnejšim razvojem slovenskega čebelarstva narekuje, da se čebelarstvo kot pomembna gospodarska dejavnost vključi v srednjeročni plan razvoja SR Slovenije za obdobje 1981—1985.

Da bi lahko prišli do osnov za izdelavo samoupravnega sporazuma o temeljih srednjeročnega plana razvoja čebelarstva Slovenije, smo v Medexu izdelali tri dokumente:

- Analizo razvojnih možnosti,
- osnutek predloga samoupravnega sporazuma o temeljih srednjeročnega plana razvoja čebelarstva Slovenije do 1985 in
- predlog samoupravnega sporazuma o združevanju v Poslovno skupnost za čebelarstvo Ljubljana.

Vse tri dokumente smo poslali vsem organizacijam združenega dela in drugim institucijam, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, predelavo ali z znanstveno raziskovalnim delom s področja čebelarstva, ravno tako pa tudi članom sveta za kmetijstvo pri Republiški konferenci SZDL. Po prejetih pripombah, dopolnitvah in spremembah na osnutek predloga samoupravnega sporazuma, bo komisija predvedenih podpisnic izdelala kočni predlog sporazuma, ki bo poslan vsem udeležencem v čebelarskem gospodarstvu v sprejem.

V nadaljevanju objavljamo del programa, kot je obdelan v Analizi razvojnih možnosti. V naslednjih številkah bomo poskusili objaviti kaj več.

PROGRAM RAZVOJA ČEBELARSTVA SLOVENIJE V OBDOBJU 1981—1985

1. Splošne ugotovitve

Na osnovi analize stanja čebelarstva gospodarstva Slovenije zaključujemo, da jugoslovansko kakor tudi slovensko čebelarstvo v povojnem razdobju stagnira. Iz predlogov vidimo, da se čebelarstvo glede števila panjev in skupne proizvodnje medu skoraj ne spreminja, nekoliko je naraslo le število panjev, medtem se proizvodnja spreminja v glavnem zaradi različnih letin medenja. Slovensko čebelarstvo je v primerjavi z ostalim čebelarstvom v Jugoslaviji boljše organizirano, tako glede števila panjev na čebelarstvo na 1 ha poljedelske površine, kakor tudi po donosu na panj. Bistvene spremembe zapažamo v strukturi čebelarstva in v organiziranosti čebelarjev. V zadnjih petih letih močno naraščajo organizirani čebelarji, ki z Medexom sklepajo delovno razmerje ali pa sklepajo pogodbe o dolgoročnem proizvodnem sodelovanju. Pri teh čebelarjih močno

narašča število panjev, izboljšuje se tehnologija čebelarjenja, proizvodnja čebeljih pridelkov se bistveno povečuje, predvsem raste proizvodnja cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa. Proizvodnja omenjenih čebeljih pridelkov ni odvisna od letin medenja, zato za čebelarje predstavlja redni vir dohodka. Socialna varnost, ki jo imajo organizirani čebelarji, zagotavlja in daje tem čebelarjem vso možnost usmeritve svojega dela in sredstev v nadaljnji razvoj svojega čebelarstva. Tako smo v zadnjih letih prišli do nove poklicne dejavnosti — čebelarjenja.

Ugotovitev, da potrošnja medu in ostalih proizvodov na osnovi čebeljih pridelkov, ki sicer zadnja leta narašča, še vedno zaostaja za potrošnjo v zahodnoevropskih državah, saj je v Jugoslaviji manjša od 0,5 kg na prebivalca, kaže, da mora med postati pomembnejši prehrabeni artikel. Že ob sedanjih potrošnji do-

mača proizvodnja medu za dobro polovico zaostaja za potrošnjo, kar nadomestimo z uvozom medu in ostalih čebeljih pridelkov.

Sedanja velika deficitarnost čebelarstva proizvodnje ob nezadovoljivi količini potrošnje zahteva, da sprejmemo odločne družbenoekonomske mere, da se čebelarstva proizvodnja bistveno poveča. Proizvodnjo medu moramo v Jugoslaviji podvojiti za sedanjí obseg potrošnje, pri enkrat večji potrošnji pa moramo proiz-

vodnjo povečati za trikrat. Ob takšnem obsegu proizvodnje bi šele nadomestili uvoz. Jugoslavija pa ima naravne pogoje proizvajati čebelje pridelke tudi za izvoz. Cilj je mogoče doseči v dolgoročnem obdobju, v obdobju do konca leta 1985 pa se moramo vsaj približati nadomestitvi uvoza z lastno proizvodnjo in izvoziti toliko kvalitetnih končnih prehrabnih proizvodov na osnovi čebeljih pridelkov, da bomo lahko uvoz deficitiranih surovin kompenzirali z izvozom.

2. Program proizvodnje čebeljih pridelkov

a) Čebelarstvo SR Slovenije 1981—1985

	1979	Povprečje	1985	Povprečje	Indeks
A. ČEBELARJI					
Število čebelarjev	7.700		8.000		103
Organiz. čebelarji — kooperanti	28		100		357
Organiz. čebelarji — kooperanti	637		1.000		156
B. PANJI					
Št. panjev skupaj	120.000	16/č	160.000	20/č	133
Panji čebelarjev delavcev	3.025	108/č	15.000	150/č	495
Panji čebelarjev kooperantov	32.617	51/č	50.000	50/č	153
Družbeni sektor	600	—	1.000	—	166
Neorganizirani čebelarji	83.758	12/č	94.000	14/č	112
C. PROIZVODNJA v kg					
Med	840.000	7 kg/p	2.600.000	16 kg/p	309
Med v satju	680	—	5.000	—	735
Cvetni prah	12.000	0,1 kg/p	24.000	0,15 kg/p	133
Matični mleček	600	—	2.000	—	333
Propolis	1.200	1 dkg/p	2.400	1,5 dkg/p	200
Vosek	18.000	15 dkg/p	24.000	15 dkg/p	133
Matrice	3.000	—	—	—	—
Strup	—	—	—	—	—

Pri projekciji povečanja števila čebelarjev, števila panjev in proizvodnje čebeljih pridelkov v letu 1985 v primerjavi z letom 1979 izhajamo iz realnih možnosti slovenskega čebelarstva, da v naslednjem srednjeročnem obdobju več kot podvoji fizični obseg proizvodnje. Stanje čebelarstva in panjev v letu 1979 je dejansko takšno kot ga prikazujemo, količinski obseg proizvodnje v letu 1979 pa je računano po normativih možne proizvodnje, dejanska proizvodnja pa je bila v tem letu nižja. Pri povečanju števila čebelarstva planiramo majhno poveča-

nje, pač pa predvidevamo bistveno spremembo v strukturi čebelarjenja v korist večanja specializiranih oziroma poklicnih čebelarjev (delavcev TOK, sedaj delavcev na domu) in večanja organiziranih čebelarjev. Pri teh se bistveno večja tudi število panjev, tako da bo skupno povečanje v 5-letnem obdobju doseglo tretjino sedanjih panjev. Povečanje panjev pri organiziranih čebelarjih in seveda samo povečanje organiziranih čebelarjev omogoča, da lahko fizični obseg proizvodnje več kot podvojimo. Povečanje števila organiziranih čebelarjev —

delavcev na domu — pomeni dodatno zaposlovanje kmetov ali delavcev povratnikov, predvsem na nerazvitih kmetijskih področjih, zadržuje odliv kmetov iz vasi itd.

Pri izračunu obsega proizvodnje v letu 1979 se poslužujemo normativov za proizvodnjo posameznih vrst čebeljih pridelkov, ki jih obstoječi tehnologiji čebelarjenja »uporabljamo« pri povprečnih letinah:

— Med: Za izračun donosa medu smo vzeli večletno povprečje donosa na panj. Dejanski donosi so odvisni od letin medenja in od načina čebelarjenja s prevoznimi čebelnjaki. V kolikor čebele prevažamo na medonosne paše, lahko dosežemo visoke donose. Pri organiziranem čebelarjenju je selitev čebel nujna.

— Cvetni prah: Pri sodobnih panjih lahko z vgraditvijo osmukalcev dosežemo proizvodnjo cvetnega prahu od 1 do 3 kg na panj. Za naše izračune, ker večina čebelarjev še nima vgrajenih osmu-

kalcev, jemljemo spodnjo mejo, to je 1 kg cvetnega prahu na panj.

— Matični mleček: Pri specializirani čebelarški proizvodnji lahko proizvedemo do 20 dkg matičnega mlečka na panj. Proizvodnja je mogoča le v urejenih čebelnjakih in delovnih prostorih, ki odgovarjajo higiensko-tehničnim predpisom. Za naš izračun jemljemo spodnjo mejo 5 dkg na panj. Za večjo proizvodnjo je potrebna sodobna tehnična oprema.

— Propolis: Za normativ proizvodnje propolisa smo vzeli 1 do 1,5 dkg na panj, možno pa je doseči proizvodnjo tudi do 3 dkg na panj. Čebele nanašajo propolis predvsem na stare panje, za sodobno čebelarjenje oz. proizvodnjo propolisa bo treba v panje vgraditi posebne dele (sita, mreže ali podobno), ki jih bodo čebele polnile s propolisom.

— Vosek: Za povprečni normativ proizvodnje voska na panj jemljemo 15 dkg na panj.

— Med: 2.600.000 kg po 40 din	104.000.000 din
— Med v satju: 5000 kg po 90 din	450.000 din
— Cvetni prah: 24.000 kg po 160 din	3.840.000 din
— Matični mleček: 2000 kg po 7500 din	15.000.000 din
— Propolis: 2400 kg po 1300 din	3.120.000 din
— Vosek: 24.000 kg po 120 din	2.880.000 din
Vrednost neposredne čebelje proizvodnje	129.290.000 din

Vrednosti proizvodnje matic in čebeljega strupa nismo računali

Ce računamo, da so posredne koristi opravevanja v kmetijstvu 10-kratne, bo znašala korist čebelarjenja v letu 1985 1.422.190.000 din. Koristi iz naslova predelave čebeljih pridelkov nismo računali, del teh koristi bi lahko videli v planiranem poslovnem rezultatu Medexa.

c) Ocena stroškov proizvodnje čebeljih pridelkov

Pri oceni stroškov proizvodnje izhajamo iz izračuna stroškov za čebelnjak s

50 panji z vsem potrebnim čebelarškim priborom. Za letni izračun stroškov upoštevamo 10% amortizacijo naložbe in ocenjene stroške čebelarjenja, ki nastopajo v proizvodnem letu. Vrednost naložb je izračunana na osnovi sedanjih cen repromateriala, stroške čebelarjenja pa ocenjujemo na osnovi izkušenj čebelarjev. Pri porabi 20 kg sladkorja na panj za hrano čebel smo vzeli ceno 9 din za kg sladkorja, kar pomeni ca. 30% regresa na tržne cene sladkorja. Vprašanje regresa za sladkor je posebno področje, ki ga bo treba sistemsko rešiti.

Kom. Naziv materiala	Znesek din
1 Čebelnjak za 50 panjev	35.000
50 AŽ 10 satnic z osmukalnikom	93.500
50 Čebeljih družin na satju	32.500
Čebelarški pribor	33.300
Skupaj	194.300

Ocena letnih stroškov čebelarjenja

	din
1. Najemnina zemljišča za čebelnjak s 50 panji na leto	1.600
2. Satnice 15 kg	2.700
3. Sladkor 20 kg na panj	9.000
4. Prevozi na paše ca. 500 km	5.000
5. Najemnina za pasišče in pomoč pri prevozu	3.000
6. Zavarovanje	3.000
7. Stroški osebnega prevoza na pasišče 1000 km	4.000
Skupaj	28.300

Rekapitulacija letnih stroškov čebelarjenja s 50 panji

A. Amortizacija naložb v 10 letih (10 %)	19.430 din
B. Letni stroški čebelarjenja	28.300 din
Skupaj	47.730 din

Letni stroški čebelarjenja z 1 panjem so 955 din.

V programu proizvodnje čebeljih pridelkov čebelarstva SR Slovenije do leta 1985 predvidevamo povečanje števila panjev za 40.000, obenem tudi povečanje donosov po panju za vseh 160.000 panjev. Pridobitev novih 40.000 panjev z vsem potrebnim čebelarskim priborom bo po izračunu naložb za čebelnjak s 50 panji zneslo skupaj 155.440.000 din.

Investicijsko naložbo za 40.000 panjev ali 800 čebelnjakov po 50 panjev z vso potrebno opremo v znesku 155.440 din, bo potrebno v celoti kreditirati, čebelarji bodo svoj investicijski delež vlagali v modernizacijo obstoječega fonda čebelarstva, to je v izboljšanje tehnologije, zamenjavo dotrajenih panjev in ostalega

pribora, gradnjo čebelnjakov in prenosnih čebelnjakov itd. Ravno tako bodo čebelarji sami pokrivali stroške čebelarjenja, ki znašajo za 50 panjev letno 47.730 din.

Ocena letnih donosov čebeljih pridelkov za čebelnjak s 50 panji

Ocena donosov je računana po povprečnih normativih donosov za celotno čebelarsko gospodarstvo, razen pri cvetnem prahu, kjer zaradi vgrajenih osmukalnikov računamo na 2 kg. Računamo lahko, da bi bili donosi v sodobno organiziranem čebelnjaku, kot izhaja iz prikaza naložb, znatno večji kot kaže naš izračun.

Vrsta pridelka	Panji	Količina v kg	Normativ po panju	Din
med	50	16 kg	800	32.000
med v satju	50	3 kg	150	13.500
cvetni prah	50	2 kg	100	16.000
matični mleček	50	5 dkg	2,5	37.500
propolis	50	1,5 dkg	0,75	975
vosek	50	15 dkg	7,5	900
Skupaj				100.875

Izračun kaže, da čebelarjenje s 50 panji pri letnih stroških čebelarjenja, ki znašajo skupaj 47.730 din in pri dokaj nizkih donosih, kot smo jih določili z nor-

mativi, prinaša 100.875 din ali 53.145 din čistega dohodka za nadomestilo za vloženo delo.

POROČILO O DELU 29. REDNEGA OBČNEGA ZBORA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Delegati na letnem občnem zboru ZČDS

Občni zbor je bil že drugič zapored v Ljubljani v veliki dvorani Regionalne zdravstvene skupnosti. S tem smo prekinili tradicijo, saj so bili v preteklosti občni zbori na Brdu pri Lukovici. Pobuda, da naj bodo občni zbori v Ljubljani je prišla s terena, zaradi boljše prometne povezave.

Udeležba delegatov je bila dobra, saj se je zbora udeležilo 75 % delegatov. Občni zbor je odprl predsednik ZČD Slovenije Dušan Švara in pozdravil navzoče, predvsem pa goste: predsednika združne zveze Slovenije Andreja Petelina, predstavnika hrvaške zveze čebelarjev Mirka Brenceta, predstavnika republiške veterinarske uprave tov. Kopitarja in predstavnika SZDL tov. Glinška. Po otvoritvenem in pozdravnem govoru predsednika ZČD Slovenije je občni zbor poslal telegram tov. Titu s željami za čimprejšnje okrevanje.

Podelili smo tudi odlikovanja Antona Janše I. stopnje, in sicer tovarišem:

Jožetu Javorniku, član ČD Barje, Tomažu Lukmanu, članu ČD Središče ob Dravi,

Francu Šlandru, članu ČD Celje.

Po slavnostnem začetku in podelitvi odlikovanj je občni zbor pričel redno delo. Soglasno so bili izvoljeni organi občnega zbora, potrjen in sprejet je bil sledeči dnevni red:

1. Poročilo o delu ZČDS
2. Poročilo o delu nadzornega odbora
3. Razprava o poročilih
4. Razprava in potrditev letnega zaključnega računa
5. Predlog sprememb in dopolnil Pravil ZČDS
6. Pooblastilo občnega zbora izvršnemu odboru za določitev članarine za leto 1981

Poročilo predsednika
ZCDS tov. Dušana
Švare

7. Pooblastilo občnega zbora izvršnemu odboru za izdelavo finančnega in delovnega načrta

8. Volitve

9. Prodaja ČIC

10. Razno

Poročilo o delu je podal predsednik ZČD Slovenije Dušan Švara in seznanil delegate z aktivnostjo organizacije, to je predvsem z izgradnjo in namenom Seleksijsko-vzrejnega centra za kranjsko čebelo, s kadrovsko okrepitvijo, dobavo sladkorja za krmljenje čebel, ureditvijo naslovnika članov, z borbo proti nevarnemu zajedalcu varrooi in z izdajateljsko dejavnostjo.

Poročila posameznih komisij so bila priložena gradivu za občni zbor in jih nismo posebej brali.

Poročilo nadzornega odbora je podal dr. Jože Beniger. Poročila ugotavljajo, da je materialno in finančno poslovanje vzorno in da je gospodarjenje dobro in smotno.

Po poročilih se je razvila plodna diskusija. V naslednji točki dnevnega reda je občni zbor obravnaval zaključni račun, ki je bil potrjen in sprejet. Sprejet je bil tudi sklep, da se pooblasti izvršni odbor za določitev članarine za leto 1981 in da izdela delovni in finančni program. Obravnavali smo osnutek pravil, ki jih je občni

Delegat ČD Kočevje
tov. Anton Šercer

Delegat Maks Kurent iz Trebnjega je pozval čebelarске organizacije k sodelovanju pri ureditvi kapele in groba Petra Pavla Glavarja. Da bi ta akcija uspela, si veliko prizadeva ČD Trebnje, ki je tudi iniciator te akcije

zbor potrdil in sprejel in bodo objavljena v eni od prihodnjih števil revije Slovenski čebelar.

Sledile so volitve predsednika ZČDS, IO, NO in častnega razsodišča. Predog je izdelala kandidatna komisija. Volitve so bile javne. Izvoljeni so bili tile tovariši:

predsednik ZČDS:

Dušan Švara

člani izvršnega odbora:

Stanko Mlinarič
Miha Burger
Koloman Korpič
Peter Hočevár
Jože Hribar
Anton Šercer
Milan Vajda
Mirko Brložnik
Franc Kolenc
Anton Rozman
Severin Gomajer
Rudi Triler
Anton Iaria
Anton Sedmak
Franc Javornik
Anton Rems

Stane Sadar
Franc Češnovar

člani nadzornega odbora:

Stane Todori (predsednik)
Janko Belec
Ivan Horvat
Branko Vodopivec
Maks Avšič

Člani častnega razsodišča:

Anton Novak (predsednik)
Nande Javornik
Vlado Ločniškar
Janko Janežič
Jože Šlander

Sledila je deseta točka dnevnega reda, to je prodaja ČIC. Razvila se je zelo burna razprava in izoblikovala sta se dva tabora, od katerih je bil eden za prodajo, drugi proti. Končno je bil soglasno sprejet sklep, da novi izvršni odbor izdelá predlog prodaje in ga da v javno razpravo vsem članom organizacije. Na osnovi javne razprave naj se člani organizacije pisмено izjasnijo.

Občni zbor smo sklenili ob 14.45.

ZAČNIMO ŽE LETOS IZBOLJŠEVATI ČEBELJO PAŠO

Decembra leta 1951 je generalna skupščina Organizacije združenih narodov sprejela sporazum med OZN in svetovno meteorološko organizacijo, na podlagi katerega je svetovna meteorološka služba kot organizacija postala specializirana agencija Združenih narodov. V Ženevi je sedež svetovne meteorološke organizacije. Združuje 147 držav, ki proučujejo vreme in vremenske spremembe. Med njimi je tudi Jugoslavija.

Svetovni meteorološki dan je vsako leto 23. marca, a letošnje leto je posvečeno obširnemu vremenskemu eksperimentu, posebno pozornost pa bodo vremenoslovci letos posvetili vprašanju nadaljnjega preučevanja vremenoslovja. Ugotovili bi radi, do kakšne meje je mogoče natančneje napovedati vreme in kakšne so klimatske spremembe. To je izjemnega pomena za ves svet, predvsem pa za svetovno gospodarstvo. Na temelju dolgoročnih napovedi se bodo v daljnji bodočnosti posamezne regije in celo države lahko dogovarjale o gojenju in setvi raznih kultur na posameznih delih naše celine in po drugih celinah naše svetovne oble.

Ker preučevanje vremena še vedno ni postalo področje najširše javnosti, si svetovna meteorološka organizacija prizadeva, da bi posamezne vlade sveta v vremenoslovju videle izključno javno službo, namenjeno vsakdanjim potrebam.

Vremenoslovje kot znanost vse bolj uporablja znanstvene metode. Težnja te vsekakor pomembne znanosti pa je, da izdela poseben model, na podlagi katerega bi bilo možno bolj natančno in za dalj časa vnaprej napovedati vreme in vremenske spremembe. Zaradi tega vremenoslovje vse bolj uporablja posebne matematične

metode, ki jih je že nekdanji nakazal Richardson.

K hitrejšemu razvoju vremenoslovja je pripomogla tudi znanstveno-tehnična revolucija. Raketna tehnika, ki se je razvila šele po zadnji vojni, in računalniki so omogočili izstrelitev posebnih meteoroloških satelitov, ki pošiljajo na zemljo pomembne podatke o procesih v našem podnebnju. Brez tehnološke revolucije danes vsekakor ne bi imeli svetovnih vremenskih opazovalnic. Znanstveniki so mnenja, da bi bilo idealno, če bi takšne opazovalnice (le-te dajejo podatke o temperaturi, pritisku, vlažnosti, hitrosti vetra, o padavinah itd.) bile med seboj oddaljene ne več kot 500 km in bile razmeščene po celi zemeljski obli. Doslej namreč še ni mogoče dati natančnejših napovedi vremena, ker znanstveniki še vedno nimajo na voljo dovolj podatkov. Več natančnejših podatkov pomeni tudi hitrejše in natančnejše napovedovanje vremena.

Več tisoč postaj, ki uporabljajo med drugimi tudi podatke zemeljskih satelitov, je že sedaj razporejenih po našem planetu. Te postaje dajejo vsake tri ure prek svojega radijskega omrežja poročila o vremenu in tokovih, ki vladajo pri njih. Meteorološke službe vnašajo vse podatke v svoje zemljevide in na podlagi njih dajejo vremenska poročila. Poročilo je toliko bolj točno, kolikor krajši je rok, a vse manj točno, kolikor je daljša vremenska perioda.

Iz povedanega vidimo, da se nam v bližnji prihodnosti obetajo tudi napovedi medenja, vendar je vreme le eden, ne pa edini podatek, katerega potrebuje čebelarstvo za napoved medenja. Te napovedi lahko čebelarji res s pridom izkoristijo, ker je v čebelar-

stvu ves uspeh odvisen le od vlage in toplote. Sicer pa je še vedno velika in nedognana uganka, kdaj in kakšna bo paša, od katere čebelar pričakuje glavni dohodek.

Pri tem nam je veliko stvari jasnih, še več pa jih je nejasnih, zato napovedi medenja zelo zanima slehernega čebelarja.

Medenje je odvisno od vlage v zemlji, posebno pri travniških rastlinah in pašah. Da pa bomo pašo izkoristili, je odvisno od lepega in ugodnega vremena v času cvetenja. Pri lesnih rastlinah je medenje odvisno od obilnosti paše v preteklem letu. Nas pa ne zanima samo, ali bo medilo, ampak tudi kdaj se bo medenje začelo.

Da bo medenje obilno, morajo biti pogoji — toplota in vlaga — takšni, da je življenje rastlin normalno in da je rast pospešena. Toplota je odvisna od letnega časa, vendar tudi v kratkih obdobjih zelo niha. Klimatski pogoji niso vsako leto ugodni. Marsikatero leto je deževno in hladno. Toplih obdobji žal ne moremo še napovedati, včasih niti za nekaj dni, kaj šele za nekaj mesecev vnaprej. Z vlago pa je drugače. Vlaga se zadržuje v zemlji po nekaj mesecev, zlasti v zimskem času, kar pa je odvisno od več ali manj padavin v tem času.

Če v času zime ni bilo padavin in tudi spomladi ni deževalo, bo travniškim rastlinam primanjkovala vlaga, ker imajo le-te plitvo korenine. Zaradi tega imamo slabo travniško pašo le takrat, ko je suha zima in april brez dežja. Medenje otave, žepka in jesenske rese je odvisno od količine dežja poleti. Zavedati se moramo, da tudi na manjših razdaljah niso padavine vedno enake. Le če kopljemo, lahko ugotovimo vlažnost zemlje. Dvajset centimetrov razmočene zemlje zagotavlja pašo za dva tedna, če je vreme ugodno v vsakem primeru od naštetih. Drevje ima globoko korenine in vpliv suše ni tako velik kot pri travnatih rastlinah.

Na medenje drevesnih rastlin vpliva medenje lanskega leta. Drevo, ki letos medi, porabi svoje zaloge sokovnih hranil za semena in plodove ter ne more ustvariti cvetov in plodov v naslednjem letu. Zaradi tega naslednje leto ne more mediti ali pa medi manj. Ta pojav opazimo posebno pri sadnem drevju. Tam kjer akacija medi obilno, naslednje leto ne bo medila ali bo medila slabo. Akacijevi cvetni popki ob hudem zimskem mrazu in zgodnjih spomladanskih pozebah odpadejo ali postanejo »glugi«. Če so popki v prerezu v sredini črni in vejice na koncih zgrbančene, pomeni, da jih je poškodovala zima in slana. Kadar popki popolnoma odpadejo, rastlina zopet ozeleni in nastavi nove popke. Cvetovi so redki. Cvetejo pozneje ali, kolikor je meni znano, ne medijo. Nikoli še nisem opazil, da bi takšne cvetove akacije čebele obletavale.

Na višjih legah so temperature nekoliko višje in tam veje sapa v še tako tihi in mirni noči. Po navadi tam akacija ne zmrzne in ne pozebe. V takih letih lahko izkoristimo pašo v višjih legah, vendar ne pričakujmo od teh paš kaj obilnega. Tam ponavadi čebele berejo le za sebe. Gorski svet ni primeren za akacijo in njeno medenje. Akacija medi tam, kjer je dosti talne vode. S svojimi dolgimi koreninami jo doseže tudi nekaj metrov globoko.

Tudi po sušnih letinah je nevarnost, da akacija pomrzne. Vejice in popki ne morejo zaradi pomanjkanja hrane oleseneti in dozoreti. Pri takšnih vremenskih pogojih pozeba nastopi tudi v milih zimah in najmanjših slanih.

Pogoj za medenje lipe je topli in soparni, z vlago nasičeni zrak ponoči in podnevi brez slehernega vetra. Tudi kostanj ob takih dneh zelo dobro medi, če ni padavin, ki bi izprale cvetove.

Povzročitelje gozdnega medenja, ki

so v glavnem lahnide in lekanije ali kaparji, opazimo navadno zelo zgodaj. Lahnide so gibljive ušice. Prezimijo kot jajčeca. Že konec marca se izležejo ušice. Celo leto jih je okrog 4 do 7 generacij. Lekanije ali kaparji pa so večji del svojega življenja za stalno pritrjeni na skorjo vej, debel ali korenin, v glavnem pa v zgibih vejic smrek in hoje. Mravlje nam najbolj pokažejo pot do teh kaparjev in po množini teh lahko napovedujemo pašo, ki pride vsake tri ali štiri leta, če so izpolnjeni še ostali pogoji me-

denja. Nerazumljivo mi je, zakaj so včasih pri gozdnih pašah pokapani vsi gozdovi in vsa podrast v teh gozdovih, toda čebele se ne zmenijo za vse to in nič ne berejo, drugič pa skoraj ni opaziti po listju nobene mane in imamo rekordne donose.

Še enkrat bi rad povedal, da je napoved medenja še vedno velika ugan-ka in v glavnem za nas čebelarje praktike »španska vas«. Veliko o tem že znamo, slutimo in govorimo — vendar še dolgo ne bomo vedeli o tem, kar nas zanima in vleče.

OBVESTILO

SLOVESNA OTVORITEV ČD POLHOV GRADEC 29. 6. 1980
ODPADE ZARADI STABILIZACIJE.

DOM BO ZA JAVNOST ODPRT, PROSLAVA V ZVEZI S
TEM SE ODLOŽI ZA NEDOLOČEN ČAS.

TOVARIŠKI POZDRAV!

IOČD »DOLOMITI«
POLHOV GRADEC

ČEBELARJI IZ ROJSTNEGA KRAJA ANTONA JANŠE DELAJO

MARIJA SITAR

V nedeljo, 30. XII. 1979, je imela čebelarska družina A. Janše Breznica svoj občni zbor in hkrati so proslavljali 60-letnico obstoja družine. Zbrali se niso samo »uradni člani« družine in gostje, ampak tudi njihove žene in otroci. Ti zadnji so pripravili in izvedli prisrčen kulturni program, saj imamo Slovenci marsikaj napisanega o »pridnih čebelicah«. Ob tej priložnosti je prejelo pet članov odlikovanja: Anton Špendov, predsednik družine, odlikovanje A. Janše II. stopnje; že

starejši čebelarji, kot Janez Preželj, Polde Toman, Vinko Langus in Jože Rev pa odlikovanje III. stopnje.

Tovariš Valentin Razingar, ki je tu najstarejši čebelar in še vedno zelo aktiven, je za to priložnost pripravil kratek oris dela in življenja družine v teh šestdesetih letih. Tako so mlajši čebelarji lahko spoznali, kako je bilo s čebelarjenjem nekoč. Njegova žena Marica pa je za to priložnost napisala pesem, v kateri je upodobila življenjsko pot prvega učitelja čebelarstva,

po katerem nosi družina ime. Čebelarji iz vasi pod Stolom delajo in razmišljajo, kako bi navdušili za čebelarjenje več rojakov, kar jim tudi uspeva. Čebelarji in njihovi svojci, pridite pogledat svet pod Stolom, Janšev rojstni kraj, njegov čebelnjak in spominsko obeležje, ki smo ga uredili leta 1973, ko smo skupaj s čebelarji iz Avstrije in drugih dežel proslavljali 200-letnico rojstva Antona Janše, čebelarja, ki se je rodil v skromni slovenski hišici, pa si je prislužil priznanja kot slikar in še posebej kot prvi učitelj čebelarstva na dvoru cesarice Marije Terezije na Dunaju. Slovenci smo na A. Janšo lahko ponosni, kajti po vsem svetu velja kot oče čebelar-

ske znanosti, čeprav je umrl, ko je bil star komaj 39 let. Mimo njegovih dveh knjig s področja čebelarstva še danes ne more nihče, ki se hoče zares poglobiti v to vedno bolj pomembno rekreacijsko in gospodarsko panogo, kajti njegova spoznanja so še vedno živa. Ne bo vam žal, če se boste zapeljali še po čudoviti dolini rečice Završnice, ki se vije pod vznožjem Stola do čebelarke plemenilne postaje A. Janša v Zelenici. Blizu je tudi Radovljica, kjer imajo lepo urejen čebelarški muzej.

Naš rojak, pesnik France Prešeren je zapel: »Dežela kranjska nima lepš'ga kraja ko je z okol's'no ta, podoba raja.«

NOVO!

Posebno vzpodbujevalno sredstvo pri krmljenju čebel

FORSSAPIN

priročno in poceni sredstvo za prehrano čebel ko primanjkuje paše.

FORSSAPIN

daje čebelam potrebno moč in poveča njihovo delovno sposobnost.

FORSSAPIN

poveča odpornost čebel proti raznim čebelnim boleznim

FORSSAPIN

proizvajamo z najmodernejšo tehnologijo na osnovi poizkusov mnogih znanstvenih delavcev s področja čebelarstva.

Dokazano je, da se z uporabo FORSSAPINA poveča čebelja družina za 30 %. Prav tako se poveča donos vseh čebeljih proizvodov.

Izdeluje: PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD

Svetonikolski trg 4
tel.: 625-786, 626-141

ČEBELARSTVO V VASI ČEŠNJICA

Na sliki je čebelnjak iz srede 19. stoletja, v katerem je še po drugi svetovni vojni čebelaril moj stari oče — s panji kranjiči. Na Češnjici so bili po drugi svetovni vojni še štirje enaki čebelnjaki iz 19. stoletja.

Stari oče me je navdušil za čebelarjenje. Zato sem po njegovi smrti, še kot otrok, tudi jaz postal čebelar. V začetku sem čebelaril s kranjiči, postopoma pa sem jih zamenjal s sodobnimi panji. Ker je bil čebelnjak star nad sto let in dotrajan, sem ga moral podreti in zgraditi novega. Zdaj sva v vasi Češnjica, ki ima sedemindvajset hišnih števil, le še dva čebelarja, ki čebelariva v po vojni zgrajenih panjih.

Miha Rozman,
Češnjice 18, Podnart

OGLAS

Prodajam 4 podstavke, prirejene za vlivanje vode proti mrčesu. Kupim rabljeno točilo na 3 sate.

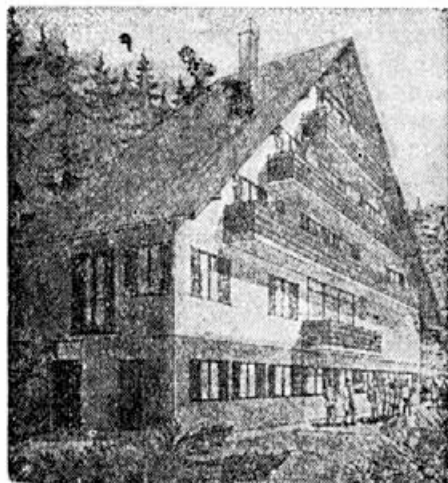
Anton Šetina, Zbilje 55, p. Medvode

OBVESTILO

Medobčinska veterinarska inšpekcija Mozirje—Velenje obvešča vse čebelarje, ki nameravajo svoje čebele pripeljati na gozdno pašo v navedeni občini, da morajo prijaviti dovoz čebel veterinarski službi ali organu medobčinske veterinarske inšpekcije takoj po transportu ter zdravstveno stanje svojih čebel izkazati z zdravstvenim spričevalom. Spričevalo velja 10 dni od dneva, ko je bilo izdano oziroma, ko mu je podaljšana veljavnost. V obeh občinah sta v veljavi Odredbi o obvezni prijavi čebelarjenja. Za občino Mozirje je Odredba objavljena v Uradnem listu SRS, št. 5/80, za Velenje pa v Uradnem vestniku občine Velenje št. 6/79.

Medobčinska veterinarska inšpekcija Mozirje - Velenje

PRISPEVKI ZA ČIC

Ing. Miro Rukavina, M. Hvaličeve
38, Ljubljana (honorar) ... 256,00 din.

Z VOLJO IN USPEHI V JUBILEJNO LETO 1980

Letos bo minilo 75 let, odkar so napredni škofjeloški čebelarji ustanovili svoje društvo. Od tedaj so se vrstila uspešna pa tudi težka leta. Čebelarstvo sta močno prizadeli dve svetovni vojni. Zaradi dragega sladkorja je bilo težko prebroditi mnoga brezpašna leta. Bile pa so vmes tudi dobre letine, tako, da se je čebelarstvo ohranjalo vseh 75 let na primerni višini, ker dobri čebelarji nikoli niso vrgli puške v koruzo.

V zadnjih letih je čebelarstvo v škofjeloški družini kljub slabšim razmeram močno napredovalo, tako da šteje danes družina 85 članov s približno 1500 panji. Pretežno so to čebelarji z 10—30 panji in le malo jih je, ki čebelarijo z več kot 50 panji. Na splošno pa so čebelarji zelo aktivni in so si pridobili ugled tudi v širši javnosti. Pokazali so, da čebelarstvo ni le konjiček posameznih čebelarjev, temveč tudi nenadomestljiv dejavnik v kmetijstvu; daje pa tudi pridelke, ki jih uporabljajo v zdravstvu. Ne na-

zadnje pa čebelarji tudi mnogo prispevajo k pestrosti, lepoti in čistoči narave. Zemljiška kmetijska skupnost v Škofji Loki gre čebelarjem zelo na roko in jim pomaga tudi finančno. Gozdarski sektor lahko veliko stori pri gojenju in čuvanju medovitih rastlin.

Na občnem zboru so letos veliko govorili o boleznih čebel, pa tudi o slabih pašnih razmerah, zlasti v ravninskih krajih. Pašniki nič več ne medijo, polje pokrivata samo koruza in krompir. Močno škodijo čebelam razna škropiva, ki jih kmetje na veliko uporabljajo in zato obstoj čebelarstva na teh območjih ni mogoč. Delna rešitev je postavljanje čebel na gozdna območja, kar pa je spet povezano z različnimi težavami. V glavnem pa čebelarji rešujejo svoje čebele s sladkorjem. Kljub temu pa so odločeni vztrajati in gojiti našo čebelo še naprej, sebi v veselje in v korist skupnosti.

Čebelarska družina se je na občnem zboru tudi odločila, da bo dostojno

proslavila 75-letnico svojega obstoja in tako javnosti pokazala svoje delovanje, ki je bilo do nedavnega skoraj neznano.

Po tradiciji izpred petih let, ko smo praznovali 70-letnico, nameravamo spet organizirati folklorni spreved, v katerem se bo peljala sama avstrijska cesarica Marija Terezija s svojimi generali in z našim slavnim Antonom Janšo v spremstvu narodnih noš. Povabili bomo tudi zamejske čebelarje iz sosednih dežel.

Že zdaj pa vabimo vsa čebelarska društva in družine, naj se proslave

udeležijo v čimvečjem številu, še posebej s prapori, da pokažemo našo čebelarsko zavest.

Proslava bo predvidoma 27. julija na Loškem gradu. Loški čebelarji se bodo potrudili, da bo proslava čimbolje organizirana in da ne bo žal nikomur, ki bo ta dan prišel v Škofjo Loko.

Spored proslave bomo pravočasno objavili. Vljudno vabimo vse slovenske čebelarje, da pridejo ob tej priliki v Škofjo Loko na izlet, kjer boste vsi dobrodošli in lepo sprejeti.

Predsednik:
Janez Tavčar

KROŽEK V MURSKI SOBOTI

V šolskem letu 1977/78 smo na gimnaziji »Juš Kramar« v Murski Soboti ustanovili čebelarski krožek. V krožku aktivno sodeluje 18 dijakov. Trenutno razpolagamo z dvema družinama, ki sta dobro prezimili in ob ugodnih pogojih bomo to število družin še povečali. Pri delu nam pomaga tov. Štefan Čer, ki nam je v zimskem času, ko se teoretično izpopolnjujemo, preskrbel tudi diapozitive, ki so nam bolj nazorno pokazali delo in življenje čebel. Dosegli smo že tudi lepe rezultate, saj smo lani v mesecu septembru prvič točili in dobili okrog 25 kg medu. Pridelek smo prodali in tako prišli do našega prvega zaslužka, ki ga bomo porabili predvsem za gradnjo našega novega čebelnjaka. Upamo, da nam bo pri tem pomagala tudi čebelarska družina v Murski Soboti.

Pozdravljamo vse mlade čebelarje in jim želimo uspešno medeno leto.

Člani čeb. krožka gimnazije
»Juš Kramar« iz Murske Sobote

JUBILEJ

Naš čebelarski tovariš France Levstek je v preteklem letu slavil v krogu svoje družine 70-letnico svojega rojstva. Ne bi bilo prav, ko bi šli mi čebelarji, molče mimo tega, saj je naš dolgoletni tajnik, po novem organizacijskem sistemu pa tajnik Zveze čebelarskih društev in tajnik društva v Ribnici. Vsi čebelarji vemo, da je dober tajnik hrbtenica vsakega društva.

Čebelariti je začel v letu 1957 in je solastnik čebelnjaka, v katerem čebelarijo 4 čebelarji. V tem čebelnjaku si je uredil sobico, v kateri naj bi našel svoj počitek in oddih po dolgih letih službovanja. Vendar pa ga je družbeno in telesnokulturno delo tako zaposlilo, da še vedno nič ne kaže, da bi si mogel privoščiti kaj prostega časa. Poleg tega dela zbira gradivo o dogajanjih med NOB, da bo še kaj rešil pozabe.

Vsi čebelarji čestitamo k njegovemu jubileju ter mu od srca želimo zdravja, še veliko let življenja in uspehov pri delu.

Njegovi čebelarski tovariši

ČEBELE IN SMREKE

(Odgovor na vprašanje 4/80)

Konec junija mi je sodelavec povedal, da je pri nabiranju gob v gozdu našel čebele. S prijateljem sva se obožila z vsem mogočim orodjem, sedla v avto in se odpeljala v gozd na Brniku. Smreka, v kateri so bile čebele, je bila debela 70 cm. Vhodna votlina je bila meter dvajset visoko od tal. V premeru ni bila večja od 5×5 cm. Ker sem bil prvič v življenju pri takem delu, nisem vedel, kje naj začnem odpirati smreko.

Potem sem se spomnil, da gnezdo najbrž visi. Prvi rez z žago sem naredil 2 cm pod žrelom, drugega pa 60 cm nad njim. Žagana mesta sem z dletom in sekiro odklal tako lepo, da sem imel pred seboj celo satovje. Vse skupaj je bilo 6 cm globoko pod površjem skorje. Čebele sem pomiril z dimom in si lahko potem ogledal njihov dom.

V votlini je bilo 7 satov. Srednji trije so bili veliki 40×30 cm. Drugi so bili krajši in ožji, tako kot jim je dovoljeval premer votline. Satje je viselo, kot sem predvideval, od zgoraj navzdol. Očitno so se čebele šele to leto priselile v smreko, ker še niso imele trotovske zalege in ni bilo še nič medu. Na srednjih štirih satih z normalno velikimi celicami je bila zalega.

Od doma sem pripeljal panj s satniki, na katerih je bila napeljana samo žica. Sate sem previdno lomil in jih utrdil v satnik. Domov sem jih srečno pripeljal. Odprtino v smreki sem zaprl. Že drugi dan so čebele doma nosile cvetni prah. Ko je minilo teden dni, sem jih šel pregledovat. Ugotovil sem, da je matica ostala na Brniku; moje priseljenke pa so naredile tri matičnike, iz katerih se je iz-

valila lepa, velika matica. Seveda sem bil vesel, da se je vse tako lepo izteklo.

Začelo me je zanimati, kaj se je zgodilo z ostankom čebel in z matico na Brniku. Izkoristil sem vikend, vzel s seboj za vsak primer spet panj polovičko in odšel gledat.

Previdno sem odmašil odprtino v smreki in zagledal tri nove sate z zalego. Počakal sem večera in vse lepo pobral kakor prvič. Sam sebi sem se zdel kot požrešen medved, ki se vrača na kraj zločina po ostanek plena, hkrati pa kot rešitelj živalic, ki jih imam resnično rad.

Doma sem obe družinici hranil s sladkorno raztopino in do jeseni dobil 2 močni družini. Seveda so vse leto pridno delale kakor druge čebele.

Prvo leto so se razlikovale od drugih samo po tem, da so bile pri pregledovanju bolj previdne do vsiljivcev. Potem so se navadile tudi tega.

Kot vidite je šlo brez težav. Vsem čebelarjem, ki imajo ob morebitni najdbi čebel v naravi pomisleke, naj bo ta članek spodbuda. Upam, tovariš Bogataj iz Kopra, da ste tudi vi zadovoljni.

Jože Novosel
Kamnogoriška 39, Ljubljana

ČEBELE V NARAVI

(Odgovor na vprašanje 4/80)

Lansko leto mi je lastnik gozda iz sosednje vasi pripovedoval, da namerava posekati votlo bukev, v kateri so naseljene čebele. Dogovorila sva se, da vzamem čebele jaz. Bukev je rasla na Veliki gori, približno 2 km od Travnice gore, na nadmorski višini 900 m. Bila je votla od štora do višine

8 m. Čebele so se nastanile v višini 6 metrov, deblo pa je imelo premer 53 centimetrov. Razpoka je dolga 30 cm in široka 1 cm. Duplina meri v premeru 20 cm. Spodnji del odprtine so oglodali polhi, ki so imeli tu, preden so se naselile čebele, svoj dom. V zgornji del dupla pa so se naselile čebele. Če sodim po satju, so se čebele naselile v duplino 1978. leta. Satje so pričele graditi pri vrhu odprtine; grajeno je navpično, pritrjeno na stene dupline, razporejeno v različnih smereh in v sredini rahlo upognjeno.

Poleti 1979. leta jelka v tem gozdu ni medila in se zato družina ni močno razvila. Lastnik je avgusta tega leta bukev posekal in jo pustil neokleščeno ležati na tleh. Ko sem prišel prvič pogledat, so čebele bolj slabo izletavale in ni kazalo, da bo družina obstala. Tudi medu je bilo bolj malo. Pozneje pa je pričela jelka mediti in čebele so živahno izletavale in težko padale na odprtino v deblu. Prežagal sem bu-

kev na obeh koncih gnezda in ga pustil ležati še kakih 10 dni. Potem se je ohladilo in pričelo je deževati. S pomočjo dveh prijateljev čebelarjev sem nato spravil odrezati del debla s čebelami domov. Postavil sem jih poleg čebelnjaka, kjer so še zdaj in na ogled vsakomur, ki ga to zanima.

Družina je popolnoma zdrava in v lepem vremenu lepo izletavajo, vendar malo pozneje kot iz AŽ panjev. Ob odprtini je toliko vlage, da jim ni treba posebej nositi vode. Nekoliko me skrbi, ker jih nisem mogel zadosti krmiti. Bilo je že pozno in hladno. Zdaj jih krmim kar z neraztopljenim medom. Čebele razpoke vhodne odprtine sploh ne zmanjšajo, prezimujejo pa nad odprtino satovja.

Kaj takega se danes le še redko najde, ker v gozdovih ni več toliko votlih dreves.

Ogrin Ivan, Breže 1
Ribnica

PRODAM

PRODAM OSMUKALNIKE S PREIZKUŠENIMI NOVEJŠIMI MREŽICAMI ZA SMUKANJE CVETNEGA PRAHU IN LESENE OKVIRČKE ZA MED V SATJU TER CVETNI PRAH, SMUKAN ALI V SATJU.

Oto Primožič,
Prebold 39, p. Prebold

KAREL PRUŠNIK-GAŠPER

Karel PRUŠNIK, ki se je rodil 7. 2. 1910 v Lepeni pri Železni Kapli, je s čebelarjenjem nadaljeval tradicijo svojega očeta Franceta Prušnika in deda Alojza Prušnika. Že kot otroka so ga čebele privlačile in tako je že od mladega opravljal lažja opravila pri čebelah svojega očeta. Vrednost čebel je še posebno spoznal v hudi gospodarski krizi med obema vojnama. Posestvo, na katerem je živel Prušnikova družina, je bilo majhno in ni dajalo nobenega dohodka. Kar je oče France mogel prislužiti, so dajale le čebele s pridnim prinašanjem medu, ki ga je lahko prodal. Čebelarstvo je bil edini vir dohodkov in tako so čebele s strdjo tudi posredno slajšale grenkost tedanje časa pri Prušnikovih. Zato sta Gašper in njegov oče čebelarila še s posebno vne-
mo. S konjsko vprego sta prevažala »žnideršiče« od paše do paše in točila strd. Tako je Gašper čebelaril z očetom, »poklicnim čebelarjem«. Imela sta po 60 in več družin, vse do leta 1942, ko so očeta izselili, Gašper pa je našel nov smisel življenja in nove ideje med koroškimi partizani.

Čebele so do očetove vrnitve, leta 1945, oskrbovali sorodniki. Po osvoboditvi je ostal Gašper zvest tudi čebelam. Kljub delu in oddaljenosti je rad hodil iz Celovca v Lobnik nad Železno kaplo v pomoč očetu, sebi pa v razvedrilo. Pri tem je vsaj za kratek čas pozabil na vsakodnevne težave, katerih ni bilo malo. Kot predsednik zveze koroških partizanov je humano nadaljeval v NOB začeto borbo za doseg pravic koroških Slovencev. Neumorno se je potegoval za popolno izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe, katere nastanek je treba iskati tudi v prispevku oboroženega boja proti nacistični Nemčiji na avstrijskih tleh.

Po očetovi smrti leta 1968 je sam prevzel čebele in jih pripeljal v Čahorče, kjer je tudi svoji družini ustvaril nov dom. Tu je skrbno in z vso ljubeznijo simbolično nadaljeval tradicijo in gojil čebele, katere so mu postale konjiček. To dokazuje odlikovanje reda Antona Janše 2. stopnje, ki ga je dobil 21. 4. 1974 in podelitev priznanja in bronaste častne igle koroške čebelarke zveze v Celovcu, dne 1. 3. 1976.

Iskreno sožalje njegovi družini.

JČDS

PETER FORNAZARIČ

Čebelarjem ČD Sem-peter pri Novi Gorici in vsega goriškega območja se stisne srce, ko pomislijo, da tako priljubljenega Petra Fornazariča ni več med nami. Kdo ga ni poznal kot čebelarja? V svojih 63 letih čebelarjenja je izučil več kot 20 čebelarjev in prav njemu gre precejšnja zasluga, da je čebelarstvo na Goriškem tako dobro razvito. Poznamo ga kot borca NOV, saj je njegova hiša s svojim znanim bunkerjem dajala zatočišče najvišjim voditeljem NOV v Sloveniji.

Poznamo ga tudi kot dobrega kmeta in rejca piščancev.

Da, Petra ni več med nami. Položili smo ga v našo ljubo domačo zemljo na Vogrskem dne 8. 1. 1980 ob globoki žalosti nas vseh. Tako, kot je bilo plodno njegovo življenje, je bila lepa tudi njegova zadnja pot. Govorniki (Aleš Bebler in drugi) so mu izkazali tisto čast, ki jo je zaslužil.

Pokojni Peter Fornazarič se je rodil dne 7. 1. 1907 na Vogrskem. Čebelariti je začel z 9. letom. Kmetoval je in se leta 1931 poročil. Žena Olga mu je rodila tri hčerke: Danico, Nado in Vido. Za fašistične okupacije je okusil veliko grenkosti. Bil je zaveden Slovenec, zato je bil

prepričan, da bo nekoč tudi Primorcem zasijala svoboda, čeprav ne brez žrtev. Z veliko zagnanostjo se je pripravljaj na vojno vihar. V hiši je zgradil bunker ter ga opremil z vodo in elektriko. Že leta 1942 je hodil na sestanke, ki so jih organizirali Matevž Velušček, Tomo Brejce, Julij Beltram in drugi. Novembra 1942 sta se v bunkerju nastanila dr. Aleš Bebler in Luka Leskovšek. Tu je bil ustanovljen pokrajinski komite KP za Primorsko, voditelj oboroženega upora primorskega ljudstva. Januarja 1943 so Petra aretirali in odpeljali v zapore v Zdravščino pri Gradišču. Tam je pripravljaj pobeg, ki pa so ga odkrili. Zato so ga premestili v goriške zapore. V marcu so aretirali tudi njegovo ženo Oglo. Peter je bil v zaporu do kapitulacije Italije. Bunkerja ni-

so odkrili in so po Petrovi vrnitvi delali v njem vse do konca vojne.

Petra so po vrnitvi iz zapora imenovali za predsednika gospodarske komisije goriškega okrožja, nato pa za načelnika pokrajinske komisije. Po vojni je delal v tej komisiji do priključitve Primorske k SFRJ.

Po priključitvi je sodeloval pri obnovi in se ponovno posvetil kmetijstvu in čebelarstvu, ki jih tudi med vojno ni zapustil. Vzgaljal je mlade čebelarje, sodeloval v čebelarskih društvih in družinah vse do svoje bolezni v jeseni 1979. Delaven, marljiv in organiziran je bil kot njegove male vzornice. Čebelarji ga bomo za vedno ohranili v najlepšem spominu.

CD Sempeter pri Novi Gorici

JOŽE REPENŠEK

V oktobru lanskega leta nas je v 86. letu starosti za vedno zapustil naš dolgoletni član, čebelar Jože Repenšek. Vsem, ki smo ga poznali, bo ostal v trajnem spominu kot ugleden mož in dober čebelar.

Čebelariti je začel zelo mlad, saj se je ukvarjal s čebelami ob majhnih presledkih celih sedemdeset let. Vojna mu tudi ni prizanesla. Sedem let je bil častnik in se je boril že v prvi svetovni vojni. V drugi pa je bil zvest sodelavec NOV. Tako je bil ob osvoboditvi Zgornjesavinjske doline v avgustu 1944 izvoljen za tajnika krajevnega osvobodilnega odbora, kjer je deloval še po osvoboditvi. Tako je doživel dosti hudega. Vendar pa je imel srečo, da je spričo tolikih življenjskih nevarnosti ostal pri življenju.

Po drugi svetovni vojni se je zaposlil kot zastopnik DOZ in delal na tem področju do upokojitve. Uveljavljaj se je tudi v raznih društvi in organizacijah in bil zelo dober prosvetni delavec.

Čebele so mu bile vedno ljubljene, pri katerih se je rad mudil, kadar je imel kaj prostega časa. Več let je bil tudi tajnik družine, kjer je delo vestno opravljal. Čebelarji ga bomo ohranili v trajnem spominu!

Čebelarska družina
Gornji grad

JOŽE NEMEŠ

Pomlad je bila že na pragu in vijolice so se že razcvetele, ko smo 9. aprila 1979 spremili k večnemu počitku dolgoletnega in ustanovnega člana čebelarske družine Salovci Jožeta Nemeša iz Salovec.

Pokojni Jože se je rodil 1. 1899. Po poklicu je bil cestar, živel pa je z družino na majhni, a urejeni kmetiji v Salovcih. Čebelaril je že od leta 1925.

Ko se je v letu 1946 v Salovcih ustanovila čebelarska družina, je bil med prvimi člani ustanovitelji. S svojo zavestjo, marljivostjo in poštenjem je dobil zaupanje v družini; tako je bil ves čas odbornik; tudi blagajnik, pozneje pa kar deset let njen predsednik in nazadnje častni predsednik.

Bil je eden najbolj delovnih članov družine; njenih sestankov, sej in predavanj ni nikoli zamudil. Čebelarsko društvo M. Sobota ga je za njegovo nesebično sodelovanje pri čebelarski organizaciji v letu 1973 odlikovala z redom A. Janša III. stopnje.

Ceprav je bil že v letih je prišla smrt po našega Jožeta vse prežgodaj. Kako izredno spoštovan in priljubljen je bil, dokazuje tudi velika množica, med njo mnogo čebelarjev, ki ga je spremila v zadnji dom na pokopališče v Salovcih.

Ko bodo spomladi čebele spet prvič iz-

letele, Jožeta ne bo več, da bi pregledoval, če izletajo iz vseh panjev. Pogrešale in iskale ga bodo, kajti manjkal jim bo gospodar, kakor bo manjkal njegovi družini skrbni mož, oče, sodelavec in prijatelj.

Dragi Jože, tvoji znanci te bomo ohranili v spominu kot delovnega in vztrajnega tovariša. Za tvoje delo v čebelarstvu, kjer si bil dolga leta njen predsednik, se ti najlepše zahvaljujemo, tvoji družini, posebej pa ženi, ki je ostala sama doma in te najbolj pogreša, izrekamo naše sožalje.

Koloman Korpiš

IVAN ROŠELJ

Nepričakovano nas je zapustil naš dolgoletni član Ivan Rošelj iz Zagradca. Rodil se je 28. oktobra 1903. Solarček je še bil, ko sta mu že umrla oba roditelja. Tako osiromašen je bil prepuščen dobri ljudem v varstvo in vzgojo.

Ko se je začel zavedati, da življenje ni le praznik, je šel v uk. Izučil se je za električarja. Ker je bil v svojem delu do skrajnosti natančen in vesten, si je pridobil pri delodajalcu zaupanje in primeren honorar. S prihranki in delavno družico sta se naselila v Zagradcu. Tu sta si uredila prijeten dom in družino. Med vojno so ga izvolili za delegata na kočevskem zboru poslancev.

Postavil si je vzoren čebelnjak. Čebelaril je nad 40 let s poprečno 20 AŽ panji in z nekaj kranjiči. Bil je član naše čebelarске organizacije in vedno tudi član upravnega odbora. Polezen pa mu je marsikaj preprečila. Bil je dosleden in vedno pripravljen pomagati, zato so ga čebelarji kakor tudi drugi občani zelo spoštovali.

Na vaško pokopališče smo ga dne 4. avgusta 1979 spremili čebelarji in mnogi drugi. Poleg drugih govornikov se je od njega ob odprtem grobu poslovil čebelar, njegov dolgoletni prijatelj, s toplim nagovorom.

Njegove čebele ne bodo samevale, ker jih je prevzel njegov sin in jih združil s svojimi. Tako se bo čebelarstvo pri hiši nadaljevalo vsaj še en rod.

Ivan, naj ti bo lahka slovenska zemlja, čebelarji pa te bomo ohranili še dolgo v prijetnem spominu.

Čebelarstvo društvo Krka

LOJZE ŠTURM

Lojzeta Šturma zvestega člana naše čebelarске družine Škofja Loka ni več. Smrt mu je mnogo prežgala pretrgala nit življenja. Par mesecev pred svojo smrtjo je bil na našem občnem zboru še poln načrtov in koristnih predlogov, kako dvigniti

čebelarstvo na našem področju. Dne 14. marca 1980 pa je za posledicami srčne kapi na Golniku za večno zaspal.

Pokojni Alojzij Šturm se je rodil 1. 6. 1929 v Podgori v Poljanski dolini. Ker doma ni bilo dovolj kruha za številno družino je moral že zelo mlad s trebuhom za kruhom. Izučil se je za fotografa in temu poklicu ostal zvest do svoje pretrane smrti.

Bil je velik prijatelj narave, zato se ni čuditi, da se je ukvarjal tudi s čebelarstvom in ribištvo. Čebelariti je pričel že kot otrok, ker pa mu življenjske razmere niso dopuščale je moral čebele za dalj časa opustiti. Pred leti pa, kot da bi hotel nadoknaditi zamujeno, se je z vso vnemo vrgel v čebelarstvo in postal eden najuspešnejših čebelarjev v naši družini. Z marljivostjo in varčnostjo si je v Škofji Loki ustanovil svoj dom, na vrtu pa postavil zelo ličen čebelnjak za 30 AŽ panjev. Panje je kot mizar samouk, izdeloval sam. V jeseni je čebele še skrbno zazimil, ni mu pa bilo dano, da bi ga v letošnjem letu razveseljevale. Dobro je, da je vzgojil za čebelarja tudi svojega sina in da čebelarstvo v njegovem čebelnjaku ne bo izumrlo.

Od pokojnega Lojzeta smo se na Lipniškem pokopališču poslovili dne 18. marca 1980. Da je bil res priljubljen je izkazala velika množica ljudi na pogrebu. Tudi veliko število čebelarjev mu je s častno stražo, vencem in praporom izkazalo zadnjo čast.

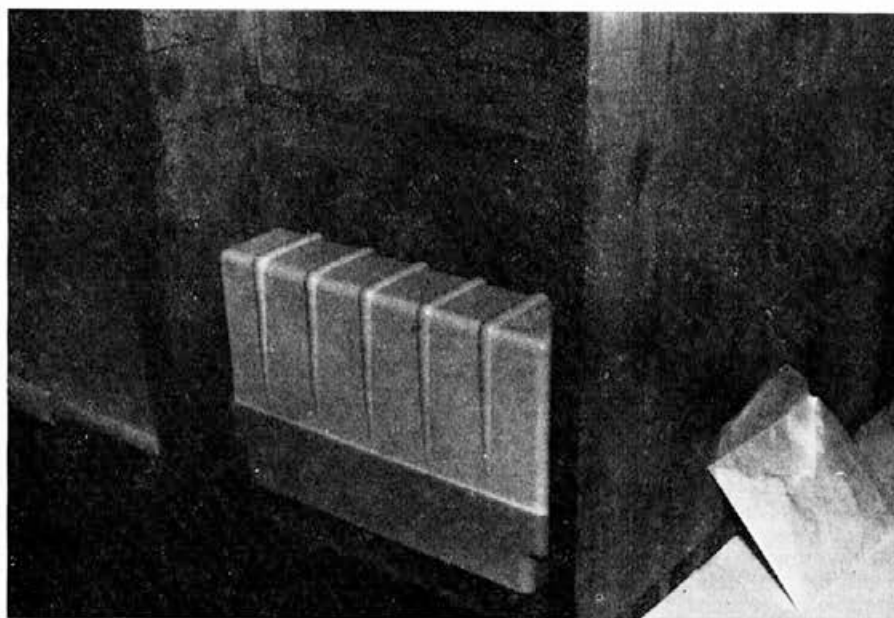
Dragi Lojze, počivaj v miru — tudi čebelarji se Te bomo spominjali.

Za čebelarstvo društvo Šk. Loka

Janez Tavčar

NOVO

NOVO

NAJNOVEJŠI VAKUUMSKI PITALNIK IZ PLASTIČNE MASE ZA DRAŽILNO IN ZIMSKO KRMLJENJE ČEBEL ZA AŽ IN LR PANJE.

VAKUUMSKI PITALNIK OBVARUJE ČEBELE PRED PREVELIKO IZČRPANOSTJO, KER JIH PRISILI, DA JEMLJEJO HRANO POČASI SKOZI KAPILARE NA ČEPU POSODE, KI DRŽI 3,5 LITRA. ZARADI POČASNEJŠEGA JEMANJA HRANE MATICA BOLJ ZALEGA.

VAKUUMSKI PITALNIK IMA POSEBEN PODSTAVEK, KI OMOGOČA PRITRDITEV NA NOTRANJO STENO LR PANJA, MEDTEM KO SE V AŽ PANJ POSTAVI ZADAJ ZA SPODNJE OKENCE.

CENA ZA KOS JE 160 din.

NAROČILA SPREJEMA ERIKA NOVAK,
CESTA DOLOMITSKEGA ODREDA 116. LJUBLJANA,
TELEFON 262-211

PČELARSKA CENTRALA ZAGREB

APIGLOBULIN — koncentrat za pripravo čebelje krme je nenadkriljiv nadomestek beljakovinskih komponent pri dražilnem krmljenju čebel.

Vsebuje še proste aminokisline, minerale, fermente, vitamine in rastlinske ekstrakte.

APIGLOBULIN — koncentrat pospešuje in podaljšuje izločanje mlečnih žlez pri čebelah dojiljah, kar zagotavlja visoko količinsko in kakovostno stopnjo zalege pri čebelji družini.

APIGLOBULIN — koncentrat povečuje življenjsko moč čebel in odpornost proti boleznim.

APIGLOBULIN — koncentrat je potemtakem nenadomestljiv pri tistih čebelarjih, ki želijo imeti močne, delovne in zdrave čebelje družine.

Dražilno čebeljo krmo z **APIGLOBULIN** — koncentratom pripravimo po priloženih navodilih in krmimo v globokih pitalnikih.

Vrednost 1 kg z **APIGLOBULIN** — koncentratom pripravljene čebelje krme ne presega vrednosti 1,5 kg sladkorja v kristalu.

APIGLOBULIN — koncentrat proizvaja in prodaja *Pčelarska centrala, Zagreb*, v 3- in 5-litrskih ročkah.

Naročila sprejemajo:

Pčelarska centrala — Ilica 54 — 41000 Zagreb

Dalmatinska pčelarska zadruga — Saveznička obala 15 — 58000 Split

Pčelarski kombinat — Svetonikolski trg 4 — 11000 Beograd

OGLAS

Ugodno prodam točilo na električni pogon brez elektromotorja na 18 satov.

Mitja Degleria, Logatec, Cankarjeva 15
telefon: (061) 741 201

Prodajam 20 zdravih čebeljih družin na 9 satov ali roje.

Dasen Cagljevič, Rašiška 3, Ljubljana

Prodajam šest družin na devetih satih. Čebele so zdrave in pregledane.

Tone Šetina, Zbilje 55, pošta Medvode

OBVESTILO

Zveza čebelarских družin občine Žalec bo priredila ob občinskem prazniku občine Žalec čebelarско razstavo v osnovni šoli v Gotavljah. Razstava bo od 28. junija do 6. julija 1980. V nedeljo, 29. junija ob 8. uri zjutraj bo srečanje savinjskih čebelarjev s predavanjem in razgovor o sodobnem čebelarjenju. Srečanje bo na prostem pri osnovni šoli v Gotavljah, v primeru slabega vremena pa v dvorani združnega doma v Gotavljah. Vabimo tudi člane sosednjih občinskih zvez in čebelarje iz vse Slovenije.

Odbor

OBJAVA

Uradne ure ZČDS, Ljubljana, Cankarjeva 3, so v ponedeljek, sredo in petek od 9. do 11. ure. Prosimo člane, da upoštevajo in prihajajo na ZČDS v navedenem času.

ZČDS

PRODAJA MATIC ČISTE KRANJSKE PASME

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO JE V SVOJEM VZREJNO-SELEKCIJSKEM CENTRU V LJUBLJANI PRIČELA Z VZREJO IN SELEKCIJO MATIC ČISTE KRANJSKE PASME IN VZREJO HIBRIDNIH MATIC.

ČLANOM NUDIMO MATICE ČISTE KRANJSKE PASME S KONTROLIRANIM POREKLOM.

CENA MATICE JE 210 din.

HIBRIDNE MATICE, KI BODO NA RAZPOLAGO V DRUGI POLOVICI JULIJA, BODO PO 600 din, NEOPLOJENE PA PO 70 din.

NAROČILA LAHKO POŠLJETE PISMENO ALI PO TELEFONU NA NASLOV: ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO, CANKARJEVA 3, LJUBLJANA, ALI PO TELEFONU NA ŠTEVILKO (061) 20 208.

OB NAROČILU NAKAŽITE DENAR NA ŽR 50101-678-48636 ZČDS, CANKARJEVA 3, LJUBLJANA.

ZČDS

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских družtev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3 II. Telefon: 20-208. Izdajateljski svet: Dušan Svára, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svára, Jože Babnik, Ljilje Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivc.

Glavni urednik: prof. Janez Mihelič, odgovorni urednik: Dušan Svára

Tehnični urednik: Matija Hočevár

Lektor: Danica Bizjak

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 300.—, za tujino 350.—, za člane čebelarских organizacij drugih republik 300.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Članarina znaša 250.— din in 1 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-174 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskalna tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7600 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.